

A Slolonel Dios D'a Viñaj DANIEL

Daniel sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Daniel chi' aycan d'ay. A jun tic, tz'ib'chajnaccani ayic ayoch eb' aj Judá d'a syaelal yuj viñ sreyal Babilonia. A jun libro tic ox macañ yaji: A b'ab'el macañ, aton capítulo 1. A d'ay syal yuj yichb'anil jun libro tic. Axo schab'il macañ, schael d'a capítulo 2 masanto d'a 7. Aton d'a tic stz'ilchaj vaque' ab'ix b'aj syala' to a sDiosal viñaj Daniel chi' ec'alto yelc'och d'a yib'añ nación, d'a yib'añ juntzañ comon dios yed' d'a yib'añ eb' viñ rey. Axo pax yoxil macañ, schael d'a capítulo 8 masanto d'a 12. A d'a tic syal yuj oxe' tas syilnac viñaj Daniel chi' d'a svayich, yuj eb' ayoch ajc'olal d'a Dios yed' d'a schoñab', yed' pax tas ol aj scan eb' d'a yalañ smandar Dios chi'. Tzijtum tas tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro tic, sb'inajpaxcan d'a Ch'añ Nuevo Testamento to yovalil ol ujoc.

A yichb'anil yab'ixal viñaj Daniel

¹ Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Joacim reyal d'a Judá, ix c'och viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado, yic syac'an oval eb' d'a Jerusalén. Yuj chi' ix och oyan eb' d'a spatic choñab' chi'. ² A Dios Cajalil ix ac'anoch viñaj rey Joacim chi' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi' yed' juntzañxo eb' anima aj Judá yed' jantac yamc'ab' sc'anchaj d'a stemplo Dios. A juntzañ yamc'ab' chi', ix yic'cot viñ, ix javi d'a Babilonia

tic, ix schecan viñ ac'chajoch d'a spatil sdiosal b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji d'a sdiosal viñ chi'. ³ Ayic ix javi eb', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Aspenaz, aton viñ yajal yaj d'a eb' yilumal sdespacho viñ rey chi' to sic'chajel jayvañoc eb' viñ quelemtac d'a scal eb' yiñtilal eb' viñ rey aj Judá chi' yed' d'a scal eb' yiñtilal eb' nivac yopisio ix ic'chajcot chi'. ⁴ Ix yalan viñ rey chi' icha tic: A eb' viñ quelemtac chi', yovalil te vach' yilji eb' viñ, malaj jab'oc spaltail snivanil eb' viñ, jelan eb' viñ, ay spensar eb' viñ, snachajel tas yuj eb' viñ, eb' viñ smoj val yac'an servil d'a palacio. Yovalil sc'ayb'ej sti' eb' caldeo eb' viñ yed' tas tz'ib'ab'il yuj eb'. ⁵ Ix yalanpax viñ rey d'a viñaj Aspenaz chi' to a svael viñ yed' svino viñ syab'lej eb' viñ quelemtac chi', sc'ayb'ajpax oxec ab'il eb' viñ. Slajvi chi', tz'och eb' viñ yac' servil viñ rey chi'.

A viñaj Daniel yed' oxvañ eb' viñ yetquelemal

⁶ A d'a scal juntzañ eb' viñ quelemtac ix sic'chajel yuj viñaj Aspenaz chi', ata' ayoch viñaj Daniel, viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías. Aton eb' viñ tic ix cot d'a scal eb' yiñtilal Judá. ⁷ Ix q'uexchaj sb'i eb' viñ yuj viñaj Aspenaz chi'. A viñaj Daniel chi', Beltsasar ix sb'iej viñ, axo viñaj Ananías, Sadrac ix sb'iej viñ, axo pax viñaj Misael, Mesac ix sb'iej viñ, axo viñaj Azarías jun, Abed-nego ix sb'iej viñ. ⁸ A viñaj Daniel chi', ix sna viñ to mañ ol svalaj juntzañ tas ay yovalil yuj sley Dios, yuj chi' ix tevi viñ d'a viñaj Aspenaz chi' to max ac'ji plural viñ svaan svael viñ rey yed' tas syuq'uej viñ. ⁹ Ix och Dios yed' viñaj Daniel chi', yuj chi' te vach' viñ d'a yol sat viñaj Aspenaz chi'.

Vach'chom icha chi', ¹⁰ palta ix yal viñaj Aspenaz chi' icha tic:

—Tzin xiv d'a viñ vajalil, yujto a viñ ix alani tas ol e va'a yed' tas ol eyuq'uej. Q'uinaloc axo ol yilan viñ to b'actac ex d'a scal juntzañxo eb' viñ quelemtac tic, ol am in schec miljoccham viñ rey chi' eyuuj, xchi viñ.

¹¹ Axo viñaj Aspenaz chi', ix yac'och jun yilumal viñaj Daniel chi' viñ yed' eb' viñ oxvañ quelemtac chi'. Yuj chi' ix yal viñaj Daniel chi' d'a viñ yilumal chi' icha tic:

¹² —Tzin tevi d'ayach to tzoñ ac' proval d'a lajuñeoc c'ual. Añej comon vael tzac' d'ayoñ, mocab' ac' noc' chib'ej co chi'a, añej pax a a' tzac' cuq'uej.

¹³ Ayic stz'acvi lajuñe' c'ual chi', tzoñ a lajb'an yed' juntzañxo eb' viñ quelemtac svaan svael viñ rey chi'. Ichato chi' syalxo ac'an d'ayoñ tas ol co va chi', ato syal chajtil quiljiochi, xchi viñ.

¹⁴ Ix schaan sc'ol viñ tas ix sc'an eb' viñ chi'. Lajuñe' c'ual ix ac'ji proval eb' viñ. ¹⁵ Axo yic ix tz'acvi lajuñe' c'ual chi', ix iljiochi to te vach' yilji eb' viñ, te tec'an eb' viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ ix vaan svael viñ rey chi'. ¹⁶ Yuj chi', majxo ac'jilaj vael yed' vino yic viñ rey chi' d'a eb' viñ yuj viñ yilumal eb' viñ chi', axoñej comon vael ix yac' viñ d'a eb' viñ.

¹⁷ A eb' viñ quelemtac chi' schañvañil, ix ac'ji sjelanil eb' viñ yuj Dios yic snachajel jantac sc'ayb'ub'al eb' aj Babilonia chi' yuj eb' viñ yed' tas tz'ib'ab'il. Axo viñaj Daniel chi', ay pax sjelanil viñ snaanel tas syalelc'och juntzañ vayich yed' juntzañ tas tz'ac'ji yila'. ¹⁸ Axo yic ix c'och stiem-poal icha yalnaccan viñ rey, ix molb'aj masanil

eb' viñ quelemtac ix c'ay chi' yuj viñaj Aspenaz, ix yic'anb'at eb' viñ viñ d'a yichañ viñaj rey Nabucodonosor chi'. ¹⁹ Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix lolon viñ yed' eb' viñ, palta a d'a scal eb' viñ quelemtac chi' smasanil, malaj junoc eb' viñ syal slajb'an sb'a yed' eb' viñ chañvañ chi', aton viñaj Daniel, viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías. Yuj chi' ix ac'jicanoch eb' viñ yac' servil viñ rey chi'. ²⁰ Juntaquel sc'anb'ej razón viñ rey chi' d'a eb' viñ yuj juntzañ jelanil yed' tastac ajaltac snachajeli, ix nachajel yuj eb' viñ, lajuñel val ec'to sjelanil spensar eb' viñ chañvañ chi' d'a yichañ masanil eb' ajchum yed' eb' naumel lolonel ay d'a yol masanil smacb'en viñ. ²¹ Axo viñaj Daniel chi' ix canñej viñ d'a yopisio chi', masanto d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal.

2

A svayich viñaj Nabucodonosor

¹ Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal, ay jun tas ix ac'ji svayichej viñ. Ix te och viñ ilc'olal yuj jun svayich chi', yuj chi' majxo ochlaj svayañ viñ. ² Axo masanil eb' viñ syal yuj yalani, eb' viñ ajb'aal, eb' viñ jelan yed' eb' viñ schuman yed' q'uen c'anal, ix checji avtajcot eb' viñ yuj viñ rey chi', yic tzul yal eb' viñ tas syalelc'och jun svayich viñ chi'. Axo yic ix javi eb' viñ d'a yichañ viñ, ³ ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ay val jun tas ix in vayichej, te ilc'olal vaj yuuj. Tzin nib'ej svojtaquejeli tas syalelc'ochi, xchi viñ.

⁴ Ix yalan eb' viñ d'a viñ d'a ti' arameo icha tic:

—Mamin rey, ayocab'ñej opisio tic d'a junelñej. Al d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic tas ix a vayichej chi', ol calan d'ayach tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

⁵ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Toxo ix in na'a, tato mañ ol eyal d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, choc' ol ex aj e xicjichamoc, axo e pat, ol pojchajcanemoc. ⁶ Palta tato ol eyal d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, nivan silab' ol vac' spacoc d'ayex, te nivan pax ol aj eyelc'ochi. Yuj chi', alec d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁷ Ix tac'vi eb' viñ jelan chi' d'a schaelal icha tic:

—Mamin rey, al a vayich chi' d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic yic ol cal d'ayach tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

⁸ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Vojtacxo to toñej tze say modo tas tz'aj e colan e b'a, yuj chi' tzeyiq'uec' tiempo, yujto eyojtac to a tas ix val d'a e patic mañ ol ec'laj. ⁹ Tato mañ ol eyala' tas ix in vayichej chi', a tas nab'il vuj d'a eyib'añ, ol ujoc, yujto ix e mol alej tas tzeyutej e pacan d'ayin d'a esal, yacb'an van e tañvan in q'uexan tas nab'il vuj d'a e patic. Alec tas ix in vayichej chi', yic snachajel vuuj to ol yal eyalani tas syalelc'ochi, xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vixi eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, malaj junoc anima d'a yolyib'añq'uinal tic syal snachajel yuuj tas tza c'anb'ej tic. Añejtona', malaj junoc rey vach'chom te b'inajnac sc'anb'an icha jun tic d'a eb' viñ jelan.

¹¹ Yujto a jun tic, te ajaltac snachajeli. Malaj junoc mach syal yalani, añej am eb' dios snachaj yuuj,

palta a eb' chi', mañoc d'a co cal ay eb' a oñ anima oñ tic, xchi eb' viñ.

¹² Ayic ix yab'an viñ rey icha chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il. Ix yalan viñ to xicjicham eb' viñ jelan chi' d'a masanil yol yic Babilonia. ¹³ Ayic ix elta jun ley chi', ix saychajec' viñaj Daniel yed' eb' viñ oxvañ yetb'eyum viñ, yic schampax eb' viñ.

Yalnac viñaj Daniel tas ix svayichej viñ rey

¹⁴ A viñaj Arioc, yajal yaj viñ d'a eb' stañvumal viñ rey. Ix ac'jioch yopisio viñ yic smilancham masanil eb' viñ jelan chi'. Van smolb'aj eb' viñ yuj viñ, axo viñaj Daniel chi' ix lolon yed' viñ d'a jelanil yed' d'a emnaquilal. ¹⁵ Ix sc'anb'an yab' viñ icha tic:

—¿Tas yuj elañchamel ix yaq'uelta jun ley te ov tic viñ rey chi'? xchi viñ.

Ix yalan viñaj Arioc tas yaji. ¹⁶ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Daniel yic stevi viñ d'a viñ rey yic tz'ac'ji jab'ocxo stiempo viñ, yic syalan viñ tas syalelc'och jun vayich chi'. Ix scha sc'ol viñ rey tas ix yal viñ chi'. ¹⁷ Yuj chi' ix b'atxi viñaj Daniel chi' d'a spat. Ix yalan viñ d'a eb' viñ yetb'eyum, aton viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías, chajtil yaj jun lolonel chi'. ¹⁸ Ix yalan viñ d'a eb' viñ to sc'an scolval sDiosal satchañ eb' viñ yic snachajel jun lolonel satub'tac chi' yuj eb' viñ, yic max miljicham eb' viñ yed' juntzañxo eb' viñ jelan d'a yol yic Babilonia chi'. ¹⁹ Axo d'a jun ac'val chi', ix yac' Dios svayichej viñaj Daniel tas jun svayich viñ rey chi' yed' tas syalelc'ochi. Yuj chi', ix yal vach' lolonel viñ d'a sDiosal satchañ. ²⁰ Ix yalan viñ icha tic:

Ach co Diosal, alchajocab' vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo, yujto ic yaj masanil jelanil yed' poder.

21 A ach ojtac jantac tiempo syac' yajalil junjun mach, yujto a ach tzac'och eb' d'a yopisio. Añeja' a ach syal ic'anxiel eb'. Uuj ay spensar eb' ay spensar. Uuj ay sjelanil eb' jelan.

22 A ach tzac' ojtacajel tas satub'tac yed' tas c'ub'eltac yaji. Ojtac masanil tastac ay d'a cal q'uic'alq'uinal, yujto aj saquilq'uinal ach.

23 Ach co Diosal, sDiosal ach pax eb' co mam quicham, scac' yuj diosal d'ayach. Scalanpax vach' lolonel, yujto ix ac' in jelanil yed' in tec'anil. A ticnaic, ix ac' vojtaquejeli tas ix co c'an d'ayach. Ix ac' cojtaquejeli tas yaj svayich viñ rey, xchi viñ d'a Dios.

24 Ayic ix lajvi slesalvi viñaj Daniel chi', ix b'at viñ d'a viñaj Arioc, aton viñ ix ac'ji yopisio yic smilancham masanil eb' viñ jelan d'a Babilonia chi'. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Mañ a milcham eb' viñ jelan chi'. Ic' in b'at d'a yichañ viñ rey. Ol vala' tas syalelc'och svayich viñ chi', xchi viñ.

25 Yuj chi' d'a elañchamel ix ic'chajb'at viñ yuj viñaj Arioc chi' d'a yichañ viñaj rey Nabucodonosor chi'. Ix yalan viñaj Arioc chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a d'a scal juntzañ eb' ic'b'ilcot d'a Judá, ix ilchaj jun viñ vinac vuuj. A viñ ol alanoc tas syalelc'och a vayich chi', xchi viñ.

26 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Daniel chi', scuchanpax Beltsasar, icha tic:

—¿Ol am yal alani tas ix in vayichej chi', tas pax syalelc'ochi? xchi viñ.

²⁷ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Mamin rey, a jun tas satub'tac tza nib'ej tzojtaquejel chi', vach'chom a eb' viñ jelan, eb' viñ schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' viñ ajb'aal, malaj junoc eb' viñ snachajel yuuj. ²⁸ Palta ay jun Dios ay d'a satchaari, a' syal yac'an cojtaquejel tas satub'tac. A ix ac'an ojtaquejeli tas ol ujoc d'a b'aq'uiñ. A ticnaic ol val d'ayach tas ix a vayichej chi'. ²⁹ Ach Mamin rey, ayic jichan ach ec' d'a sat ch'at, van a naani tastac ol ujoc d'a b'aq'uiñ, axo Dios, aton tz'ac'an ojtacajel tas satub'tac, a' ix ch'oxan d'ayach. ³⁰ Añeja' pax ix ch'oxan jun tic d'ayin, mañ yujoc to te jelan in d'a yichañ masanil eb' anima, maay, palta yuj vac'an ojtaquejeli tas syalelc'och a vayich chi', yic ol nachajel uuj tas tza na'a.

³¹ Mamin rey, a tas ix il d'a a vayich chi' to ay jun yechel anima te nivan, liñanec' d'a ichañ. Veei yilji, te ay smay yilji. ³² A sjolom, nab'a oro. Axo sñi' sc'ool yed' sc'ab', nab'a plata. Axo sc'ool yed' yib'tac xub', nab'a bronce. ³³ Axo xub' yed' spenec, nab'a hierro, axo samil yoc yed' yiximal yoc, a q'uen hierro calan yaj yed' lum luum mucb'il d'a cal c'ac'. ³⁴ Mamin rey, yach'an van ilan jun chi', ay jun q'uen q'ueen munil ix cot d'a sat vitz, malaj mach ix ecancot q'ueen. A val d'a yoc jun yechel chi' b'aj calan yaj q'uen hierro yed' lum luum, ata' ix och tañnaj q'ueen. ³⁵ Nej val chi' ix pojbat q'uen hierro yed' lum luum chi', q'uen bronce, q'uen plata yed' q'uen oro chi', pococxoñej ix ajcanb'ati. Icha val smatz'il ixim trigo b'aj stec'chaj

d'a varesma tz'ic'jib'at yuj ic', mañixa jab'oc scani, icha chi' ix ajcanb'at jun yechel chi'. Axo q'uen q'ueen ix mac'anpoj jun yechel chi', ix q'uib'chaañ q'ueen. Icha lum nivac vitz ix aj q'ueen, ix macchajel yolyib'añq'uinal tic yuj q'ueen.

³⁶ Mamin rey, aton jun tic ix a vayichej. A ticnaic ol val d'ayach tas syalelc'ochi. ³⁷ A ach tic, sat aj d'a masanil eb' rey, yujto a Dios aj satchañ, a' ix ach ac'anoch reyal. Ix yac'anpax a jelanil yed' a b'inajnaquil yed' snivanil elc'ochi. ³⁸ Ix ach yac'och yajalil d'a yib'añ masanil lum luum b'aj cajan eb' anima, noc' noc' yed' noc' much. A Dios chi' ix ac'anoch masanil juntzañ chi' d'a yol a c'ab', yuj chi' a ach ton tzach sch'ox sjolom jun yechel to nab'a oro ix il chi'. ³⁹ Ayic ol lajvoquec' opisio tic, ol q'ue vaan junxo nación, palta mañ lajanoclay yed' jun ic tic. Slajvi chi', ol q'ue vaan junxo yoxil, aton jun sch'ox q'uen bronce chi'. Aton jun chi' ol ac'an yajalil d'a yib'añ masanil yolyib'añq'uinal tic. ⁴⁰ Ol lajvoc chi', ol q'ue vaan junxo schañil te ay yip, icha q'uen hierro. A q'uen hierro chi' smac'an poj masanil tastac, pococ tz'aj yuj q'ueen. Icha chi' ol aj junxo ol q'ue vaan chi', ol satjoquel juntzañxo nación yuuj.

⁴¹ Ix ilanpax yoc yed' yiximal yoc jun yechel chi', calan yaj q'uen hierro chi' yed' lum luum much'il d'a scal c'ac'. A jun chi' syalelc'ochi to a jun nación chi' cha macañ yaji: Jun macañ ay jab'oc yip icha q'uen hierro, icha ix aj ilan q'uen hierro calan yaj yed' lum luum chi'. ⁴² A yiximal yoc calan yaj yed' q'uen hierro yed' lum luum chi', a jun chi', syalelc'ochi to a jun nación chi' ay jab'oc yip,

axo nañalxo malaj val yip. ⁴³ Icha val ix aj ilan q'uen hierro calan yed' lum luum chi', icha chi' ol yutej sb'a eb' yajal d'a juntzañ naci6n chi'. Ol laj yic'laj sb'a yal yuninal eb' yic junñej ol yutoc sb'a eb' yalani, palta mañ ol elc'ochlaj tas sna eb' chi', icha q'uen hierro max scalej sb'a yed' lum luum. ⁴⁴ A d'a stiempoal juntzañ eb' yajal chi', ata' ol q'ue vaan junxo naci6n yuj Dios aj satchaañ, mañxa b'aq'uiñ ol sateloc, mañxo ol can d'a yalañ junocxo. Ol satjoquel juntzañxo naci6n chi' yuuj, ol canñej d'a junelñej. ⁴⁵ Aton chi' syalelc'och q'uen q'ueen ix il scot d'a sat vitz to malaj junoc mach ix ecancoti. Aton yuj q'ueen pococxoñej ix ajcanb'at q'uen hierro, q'uen bronce, lum luum, q'uen plata yed' q'uen oro. Mamin rey, a Dios te Nivan Yelc'ochi, a' ix ch'oxan d'ayach tas ol ujoc d'a b'aq'uiñ chi'. A jun a vayich chi' te yel, icha val tz'aj valan tic, icha chi' ol aj yelc'ochi, xchi viñaj Daniel d'a viñ rey chi'.

⁴⁶ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey Nabu-codonosor chi', ix em cumnaj viñ d'a yichañ viñaj Daniel chi', ichato chi' ix schecan viñ ac'chaj silab' yed' incienso d'a viñ. ⁴⁷ Ix yalanpax viñ d'a viñaj Daniel chi' icha tic:

—Val yel a e Diosal a ex tic, añej yelxo nivan d'a yichañ juntzañxo dios. Aton val yajalil eb' rey, a sch'oxanpax tas satub'tac yaji. Tic val a achñej ix nachajel jun lolonel tic uuj, xchi viñ.

⁴⁸ Axo viñ rey chi' ix ac'anoch viñaj Daniel chi' d'a jun opisio te nivan yelc'ochi. Ix ac'chajpax silab' te vach' d'a viñ, yuj chi' ix ac'chajoch viñ yajalil d'a yol yic Babilonia chi'. Ix ochpax viñ yajalil d'a masanil eb' viñ jelan d'a smacb'en chi'.

⁴⁹ Ix sc'an yopisio juntzañxo eb' viñ yetb'eyum viñaj Daniel d'a viñ rey chi'. Ix schaan sc'ol viñ rey chi', ix och eb' viñ yajalil d'a yol yic Babilonia chi', aton viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abednego. Axo viñaj Daniel chi', a d'a sdespacho viñ rey chi' ayoch viñ d'a yopisio.

3

Ejmelal d'a jun yechel nab'a oro

¹ Ix schec viñaj rey Nabucodonosor b'ochaj jun yechel ayoch oro d'ay, 30 metro steel, axo sat, oxe' metro. Ix yalan viñ to tz'ac'jiem d'a jun ac'lic scuchan Dura d'a yol yic Babilonia chi'. ²⁻³ Ayic toxo ix b'oel jun yechel chi', ix yavtancot eb' viñ ayoch yajalil viñ d'a masanil yol smach'en, aton eb' viñ yajalil soldado, eb' viñ gobernador, eb' viñ ac'um razón d'a yoltac choñab', eb' viñ molum tumin, eb' viñ juez yed' juntzañxo eb' viñ ayoch yajalil. Yuj chi' ix smolb'ej sb'a juntzañ eb' viñ nivac yajal chi' d'a yichañ jun yechel chi', yic tz'och sq'uiñ yuj eb' viñ. ⁴ A jun mach ayoch d'a yib'añ sloloni, te chaañ ix aj yalani: Ab'ec e masanil ex anima ix ex cot d'a masanil choñab' yed' d'a junjun nación yed' d'a junjun ti'al. ⁵ Ayic ol eyab'an sq'ue sjaj masanil son tic, aton flauta, tañb'il, arpa, salterio, zamponia yed' masanil juntzañxo son, ol ex em cumnaj e masanil d'a yichañ jun nivan yechel ix schec b'ojoc viñaj rey Nabucodonosor tic. ⁶ Masanil mach mañ ol em cumnaj ejmelal d'a jun yechel tic, elañchamel ol yumchajb'at d'a yol jun horno ñilñton sq'ue sc'ac'al, xchi.

⁷ Yuj chi', masanil anima ayec' molan chi', ayic ix yab'an eb' sq'ue ñilnaj son chi', ix em cumnaj eb', ix yac'anem sb'a eb' d'a jun yechel chi'.

⁸ A d'a yic chi', ay juntzañ eb' viñ aj Caldea ix ul ac'an queja eb' viñ aj Judá d'a viñaj rey Nabucodonosor chi'. ⁹ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, ayocab' opisio d'a masanil tiempo.

¹⁰ A ach ix ala' to ayic sq'ue sjaj masanil son tic, tz'em cumnaj masanil anima ejmelal d'a yichañ jun nivan yechel tic, ¹¹ axo mach max c'anab'ajani, syumchajb'at d'a yol horno sq'ue ñilñon sc'ac'al, xa chi. ¹² Palta ay juntzañ eb' viñ aj Judá, aton viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego, eb' viñ ix ac'och yopisio d'a yol smacb'en Babilonia tic, maj sc'anab'ajej eb' viñ tas ix ala'. Max och eb' viñ ejmelal d'a juntzañ a diosal, max empax cuman eb' viñ d'a jun yechel a diosal ix a chec b'ochajq'ue tic, xchi eb' viñ.

¹³ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey Nabucodonosor chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il, ix schecan viñ ic'chajcot eb' viñ oxvañ chi'. Axo yic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ¹⁴ ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tom yel a ex tic Sadrac, Mesac yed' Abed-nego maj ex och ejmelal d'a juntzañ in diosal yed' d'a yechel in diosal ix in chec b'ochajq'ue tic? ¹⁵ A ticnaic jun, tato b'ecan e c'ool, ayic ol eyab'an sq'ue sjaj son chi' junelxo, ol ex och ejmelal d'a yichañ jun yechel ix in chec b'ochajq'ue tic, malaj tas ol ex ic'anoc. Tato max e c'anab'ajej eyem cuman ejmelal jun, a val d'a jun rato chi', ol ex yumchajb'at d'a yol jun horno ñilñon sq'ue sc'ac'al. Tato icha chi'

ol ex utajoc, ¿machto junoc dios ol yal ex scolanel d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

¹⁶ Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ rey chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, malaj tas vach' calan yuj jun tic.

¹⁷ A co Diosal b'aj tzoñ och ejmelal a oñ tic, syal oñ scolanel d'a scal c'ac' d'a horno chi'. A' ol oñ colanel d'a yol a c'ab'. ¹⁸ Vach'chom mañ ol oñ coljoc yuj jun, palta mamin rey scac' ojtaquejeli to mañ ol oñ em cuman d'a juntzañ a diosal chi' yed' d'a jun yechel a diosal ix a chec b'ojoc tic, xchi eb' viñ.

Ix colchaj eb' oxvañ quelemtac d'a scal c'ac'

¹⁹ Ayic ix yab'an juntzañ slolonel eb' viñ quelemtac viñaj rey Nabucodonosor chi', ix chach'i val sat viñ scot yoval. Ix schecan ecchajq'ue sc'ac'al jun horno chi' viñ, masanto jantac stechaj schach'i sic'lab'il. ²⁰ Ix schecan juntzañ eb' viñ soldado viñ te ay yip, yic stzec'chaj eb' viñ oxvañ chi', syumchajb'at eb' viñ d'a scal c'ac' d'a yol horno chi'. ²¹ A eb' viñ oxvañ chi' ayto och spichul eb' viñ sc'an d'a yopisio b'aj ayochi, ix tzec'chaj eb' viñ yic syumchajb'at eb' viñ d'a scal c'ac' d'a yol horno chi'. ²² Snib'ej viñ rey chi' to elañchamel syumjiem eb' viñ d'a yol horno chi', yuj chi' ayic ix yumjiem eb' viñ yuj eb' viñ soldado chi', ix q'ueul copnaj te' c'ac' chi' d'a eb' viñ soldado chi', ix cham eb' viñ yujto te ov sc'ac'al. ²³ Axo pax eb' viñ oxvañ chi', tzec'b'il eb' viñ ix emc'och eb' viñ d'a yol horno chi'.

²⁴ D'a elañchamel ix q'ue jucnaj viñaj rey Nabucodonosor chi', ix xivq'ue viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ yajal ayec' ta':

—¿Tom mañ oxvañocñej eb' viñ quelemtac tzec'b'il ix yumjicanem d'a scal c'ac' chi'? xchi viñ.

—Ichaton chi' mamin rey, xchi eb' viñ.

²⁵ —Palta chañvañ eb' viñ svila', tijanel eb' viñ, sb'eyec' eb' viñ d'a scal c'ac' chi', malaj val jab'oc tas tz'ic'an eb' viñ. Axo jun scharñil chi', lajan val yilji icha junoc dios, xchi viñ.

²⁶ Ix lajvi yalan jun chi' viñaj Nabucodonosor chi', ix snitzanb'at sb'a viñ d'a slac'anil sti' horno chi', ix yalan viñ icha tic:

—Sadrac, Mesac yed' ach Abed-nego, schecab' ex Dios Jun Te Nivan Yelc'ochi, elañeccoti, tzex cot d'a tic, xchi viñ.

Ix elta eb' viñ yoxvañil d'a cal c'ac' chi'. ²⁷ Ix lajvi chi' ix c'och umnaj masanil eb' viñ yajal d'a yol jun nación chi' yed' eb' viñ tz'ac'an srazón viñ rey yil eb' viñ oxvañ quelemtac chi', malaj val jab'oc snivanil eb' viñ ix tz'a yuj c'ac' chi'. Ix chamval yilan eb' viñ to malaj jab'oc xil sjolom eb' viñ ix tz'ai, malaj pax jab'oc spichul eb' viñ ix tz'ai, malaj val jab'oc sjab' te' c'ac' chi' d'a eb' viñ.

²⁸ A d'a jun rato chi', ix yalan viñaj rey Nabucodonosor chi' icha tic: Alchajocab' vach' lolonel d'a sDiosal viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego to a ix checancot yángel yic scoljiel eb' schecab' syac' val och sc'ool d'ay. Maj sc'anab'ajej in checnab'il a in rey in tic eb' viñ, b'ecan sc'ol eb' viñ scham d'a yichañpax yem cuman d'a yalñej tas diosal to mañ sDiosaloc eb' viñ. ²⁹ A ticnaic a in svala' to yalñej mach anima sb'uchvaj d'a sDiosal viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego tic, choc' tz'aj eb' schami. Axo spat eb' sjuchajem smasanil, vach'chom tas choñab'il, tas nacional,

ma tas ti'al syala', yujto malaj junocxo dios syal scolvaj icha sDiosal eb' viñ tic, xchi viñ.

³⁰ Ix lajvi chi' ix yac'anoch eb' viñ oxvañ quelem-tac chi' viñ rey d'a nivac opisio d'a smacb'en Babilonia chi'.

4

Ochnac viñtaj rey Nabucodonosor icha noc'al

¹ Ix yac'anb'at jun ab'ix viñ rey d'a yol masanil smacb'en icha tic: A in rey Nabucodonosor in tic, svac' stzatzil e c'ool e masanil ex choñab', ma ex nación yalxoñej tas ti'al tzeyala', a ex masanil ex cajan ex d'a yolyib'añq'uinal tic. ² In gana tzeyojtaquejel e masanil tastac satub'tac ix sc'ulej Dios Nivan Yelc'och d'ayin. ³ Te satub'tacxoñej tas sc'ulej, mañ jantacoc spoder, Yajal ton d'a masanil tiempo, a yopisio malaj slajvub'.

⁴ A in Nabucodonosor in tic, tzalajc'olal vajec' d'a in palacio. ⁵ Palta a d'a jun ac'val, ay jun tas ix in vayichej. A yuj tas ix vil chi' yed' tas ix in na'a, ix in te xivi. ⁶ Yuj chi' ix in chec avtajcot masanil eb' jelan d'a Babilonia tic, yic syalan eb' tas syalelc'och in vayich chi'. ⁷ Ix javi eb' smasanil: Aton eb' ajb'aal, eb' naumel lolonel, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. Ix valan in vayich chi' d'a eb', palta maj yal-laj eb' d'ayin tas syalelc'ochi. ⁸ Stzac'anilxo ix javi viñtaj Daniel, scuchan pax Beltsasar, icha sb'i in diosal, ayoch sjelanil juntzañ dios d'a viñ. Ix valan in vayich chi' d'a viñ icha tic: ⁹ Ach Beltsasar, yajal aj d'a scal eb' jelan spensar, vojta to ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, ojtacpax masanil tas satub'tac. Scham val ab'ani tas ix vil d'a in vayich, ol alan d'ayin tas

syalelc'ochi. ¹⁰ Aton val in vayich ix vil tic ayic jichan in ec' in vayi:

A d'a snañal lum luum tic ix vil jun te te' te chaañ steel.

¹¹ Ix q'uib'chaañ te', te nivan ix aj spatic te'. A schon te', ix q'uec'och d'a satchaañ, chequel te' masanto b'aj slajvic'och lum luum.

¹² Te vach' yilji xil te', mañ jantacoc sat te', c'ocb'il val syab' sat te' chi' sloan masanil anima. Axo masanil noc' noc', tz'och noc' sc'ub'ej sb'a d'a yeñul yich te'. Axo d'a sc'ab'tac te' sb'o so' noc' much, axo masanil tas pitzan d'a yolyib'añq'uinal tic, c'ocb'il svatzitaj eb' yuj sat te'.

¹³ Axo ix aj jun, ix vilan jun ángel d'a in vayich chi', to stañvej yolyib'añq'uinal tic, van yemta d'a satchaañ. ¹⁴ Te chaañ ix el yav, ix yalan icha tic:

Ch'aquequel te te' chi', xiquequel sc'ab' te', tzeyic'anel xil te', tze saclemanb'at sat te' chi' smasanil. Saclemocab'canb'at masanil noc' noc' ayoch d'a yalañ yeñul te' yed' masanil noc' much ayoch d'a sc'ab'tac te'.

¹⁵ Axoñej yib' te' tzeyactejcani, tze tzec'ancan te' yib' chi' yed' q'uen cadena to hierro yed' bronze. Scan jun chi' d'a scal añ añc'ultac chi', axo yal ac'val ol em d'a yib'añ, axo añ añc'ultac ol sc'ux icha noc' caltacte'al noc'.

¹⁶ Ol ixtaxel spensar. Lajanxo ol aj spensar icha spensar noc' noc'. A jun macañ yaelal chi', uque' ab'il ol yac'a'.

¹⁷ A oñ ángel oñ sco tañvej yolyib'añq'uinal tic, a oñ scala' to ol javoc jun yaelal tic d'a yib'añ, yic vach' syojtaquejel eb' anima smasanil

to a Dios Nivan Yelc'ochi, ay yopisio d'a yib'añtac nación. A tz'ac'an opisio d'a mach sgana syac'ochi, syalpax yac'anoch junoc mach emnaquil yajaliloc junoc nación, xchi jun ángel chi'.

¹⁸ Aton in vayich ix vil tic. A ticnaic ach Beltsasar, al d'ayin tas syalelc'ochi, yujto malaj val junocxo eb' ay tas syal yuuj d'a yol in mach'en tic snachajel yuuj. Palta a ach tic ol yal snachajel uuj, yujto ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, xin chi.

¹⁹ Axo viñaj Daniel chi', aton viñ scuchpax Beltsasar, quen am mañ junoc hora ix can numan viñ. Ix somchajq'ue spensar viñ, palta ix valan d'a viñ: Beltsasar, mañ ac' pensar yuj jun in vayich chi' yed' tas syalelc'ochi, xin chi. Ix yalan viñ d'ayin: Ay mamin rey, comonoc val d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayach ol em tas syalelc'och jun a vayich tic. ²⁰ Mamin rey, a jun te te' te chaañ steel ix il chi', aton jun te' ix q'uec'och d'a satchaañ, te' ix checlaj d'a najat, ²¹ te' vach' yilji xiil, te' tziytum sat, te' c'ocb'ilñej syab' sat sloan masanil tas pitzan, te' b'aj tz'och masanil noc' noc' sc'ub'ej sb'a d'a yalañ yeñul sc'ab', te' b'aj sb'o so' noc' much d'a scaltac sc'ab', ²² a ach ton tic mamin rey. To ix ach q'ueñejchaañ yuj snivanil elc'och chi'. Ix q'uec'och a b'inajnaquil d'a satchaañ. Yajal ach d'a masanil yolyib'añq'uinal tic. ²³ Ix ilanpax yemta jun ángel stañvumal yolyib'añq'uinal tic d'a satchaañ, ix yalani: Ch'aquec telvoc te nivan te' chi', yic slajviem te'. Axoñej yib' te' yed' sch'añal yib' tzeyac'cani. Stzec'hajcan yib' te' yed' q'uen cadena to hierro yed' bronce, scan d'a caltac añc'ultac. Emocab' yal ac'val d'a yib'añ ta', ol

cajnaj yed' noc' noc' uqueoc ab'il. ²⁴ A syalelc'och jun tic mamin rey, a jun Dios Nivan Yelc'ochi, a' tz'alan jun tic d'a ib'añ. ²⁵ Ol ach pechhajel d'a scal eb' anima tic. Ol ach b'atcan d'a scal noc' noc', axo añ añc'ultac ol a c'ux icha noc' vacax. Ol em yal ac'val d'a ib'añ. Mamin rey, icha chi' ol ach ajec' uqueoc ab'il, masanto ol nachajel uuj to a jun Dios Nivan Yelc'ochi, a' yajal yaj d'a yib'añ eb' anima. A tz'ac'anpaxoch eb' yajal icha sgana mach syac'ochi. ²⁶ A jun lolonel ix alchaji to scan yib' te' yed' sch'añal yib' chi', syalelc'ochi to ol ach c'ochxoc d'a opisio chi' ayic toxo ix nachajel uuj to a Dios yajal yaj d'a yolyib'añq'uinal tic. ²⁷ Yuj chi' mamin rey, cha ab' masanil juntzañ lolonel sval tic d'ayach. Yuj chi' tojohnej tzutej a b'a, mañxo ac'och a mul. Comonoc val tzactejcan a c'ulan chucal, tzach colvaj d'a eb' tz'ixtaji. Tato icha chi', tecan ol ach can d'a junc'olal yed' a q'uechaañ d'a masanil tasi, xchi viñaj Daniel chi' d'ayin, xchi viñ rey Nabucodonosor chi'.

²⁸ Masanil juntzañ lolonel ix alchaj d'a viñaj rey Nabucodonosor chi', ix elc'ochi. ²⁹ Yab'ilal yalchaj juntzañ chi' d'a viñ rey chi', ayic van sb'eyec' viñ d'a spañanil yib'añ spalacio d'a Babilonia, ³⁰ ix yalan viñ icha tic: Ina val yilji nivan choñab' Babilonia tic. A in yed' val in poder ix in b'oq'uei yic scheclajeli to nivan velc'ochi, xchi viñ.

³¹ Vanto val yalan juntzañ lolonel chi' viñ, ix yab'an viñ yoch jun lolonel d'a satchaañ, ix yalani: Scham ab'an juntzañ lolonel tic ach rey Nabucodonosor, a opisio chi', toxo ix ic'chajec' d'ayach. ³² Ol ach pechhajel d'a scal eb' anima, ol ach b'atcan d'a scal noc' noc'. A añ añc'ultac ol a

c'ux ichoc noc' noc' d'a uqueoc ab'il, masanto ol yal snachajel uuj to a Dios Nivan Yelc'ochi, a' tz'ac'an yajalil d'a yib'añ masanil anima yed' d'a yib'añ masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic. A' tz'ac'anoch d'a yajalil mach sgana syac'ochi, xchi jun lolonel chi'.

³³ A d'a jun rato chi', ix elc'och tas alb'ilcan d'a yib'añ viñaj rey Nabucodonosor chi', ix pechhaj-canel viñ d'a scal eb' anima. A añ añc'ultac ix sc'ux viñ icha noc' vacax, axo yal ac'val ix em d'a yib'añ snivanil viñ. Ix q'uib' xiil viñ icha noc' ch'acb'a, añaaja' icha yech noc' ix aj q'uen yech viñ.

Ix b'oxi spensar viñ rey

³⁴ Ix yalanpaxb'at viñ rey chi' icha tic: Ayic ix lajvi stiempoal yaelal ayoch d'a vib'añ a in Nabucodonosor in tic, ix in q'ue q'uelan d'a satchaari, ix b'o in pensar d'a in locoal. Ix valan vach' lolonel d'a Dios Te Nivan Yelc'ochi, ix vic'anchari sb'i Jun ayñejec' d'a junelñej:

Yujto Yajal ton d'a junelñej, a yopisio malaj slajvub'.

³⁵ A d'a yichari, malaj val jab'oc tas syal yuj eb' cajan d'a sat luum tic. Sc'ulejñej tas snib'ej d'a scal eb' ayec' d'a satchaari yed' d'a scal eb' cajan d'a sat luum tic. Malaj mach syal syamanoch vaan sc'ab' syalan d'ay, ¿tas yuj icha chi' tza c'ulej? mañ xchioc.

³⁶ A d'a jun rato chi', ix meltzaj in pensar ix vab'i yed' vic'anxi vopisio nivan yelc'ochi yed' in poder. Axo eb' in checab' yed' eb' nivac yopisio d'a in despacho, ix javi eb' ul in sayeq'ui. Ix in

ochxi yajalil d'a in nación, ix yic'anxi yip vopisio. Te nivan ix ajxi d'a yichañ icha yaj d'a yalañtaxo.

³⁷ A ticnaic, a in val svic'chaañ Jun sReyal satchaña. Svalanpax vach' lolonel d'ay, yujto a masanil tas sc'ulej, vach'ñej, tojolñej d'a smasanil. Syalpax yic'anemta eb' syaloch sb'a to nivan yelc'ochi, xchib'at viñaj Nabucodonosor chi'.

5

Juntzañ tas ix tz'ib'chajoch d'a sat pat

¹ A viñaj Belsasar sreyal Babilonia, ix yavtej mil eb' nivac yopisio viñ d'a yol snación d'a jun nivan vael. A d'a jun vael chi', ix yuc' añ eb', ix yuc'an añ viñ yed' eb'. ²⁻³ Vanxo sq'ue añ d'a sjolom viñ rey chi', ix schecan viñ ic'chajcot copa yed' uc'ab' nab'a oro, aton juntzañ yic'naccot viñaj Nabucodonosor smam icham viñ d'a templo d'a Jerusalén. A d'a yol juntzañ copa yed' juntzañ uc'ab' ix b'at ic'chajcot chi', ata' ix yuc' añ viñ yed' eb' ix yetb'eyum yed' juntzañxo eb' ix schab'il yetb'eyum yed' pax masanil eb' ayoch yed' viñ d'a vael chi'. ⁴ Masanil eb' ix cham yuj añ, ix yic'ancharañ sdiosal eb' nab'a oro, plata, bronce, hierro, te te' yed' q'uen q'ueen.

⁵ A d'a jun rato chi', ix checlaj jun c'ab' anima b'aj sacq'uinal yuj candil, ix och ijan stz'ib'anoch d'a sat pat chi'. Ayic ix yilan jun c'ab' stz'ib'an chi' viñ rey, ⁶ sac ix aj sat viñ yuj xivelal. Ix luclong'ue yoc viñ, ix el val yip viñ. ⁷ Elañchamel ix el yav viñ, ix yavtancot eb' naumel lolonel viñ, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. Ix yalan viñ d'a eb':

—A mach syal yilan juntzañ tz'ib'ab'ilocho chi', syalan d'ayin tas syalelc'ochi, tz'ac'chajoch junoc pichul púrpura d'ay, tz'ac'chajoch junoc cadena oro d'a sjaj, tz'och d'a yoxil yajalil d'a in mach'en tic, xchi viñ.

⁸ Masanil eb' jelan ayoch yopisio yac'an srazón viñ rey chi', ix och eb' d'a yol jun cuarto, palta malaj val junoc eb' ix nachajel yuuj tas syalelc'ochi. ⁹ Ix te xiv viñaj rey Belsasar chi', sac ix aj yilji sat viñ. Axo masanil eb' viñ vinac ayec' yed' viñ ta', ix somchajpax sc'ool eb' viñ. ¹⁰ Ayic ix yab'an ix reina, snun viñ rey chi' yel yav viñ yed' pax eb' avtab'il, ix och ix d'a yol scuartoal b'aj ayoch q'uiñ chi', ix yalan ix icha tic:

—Ayocab'ñej opisio d'a junelñej. Mocab' ac' pensar, mocab' ach sacb'ielpax yuj xivelal, ¹¹ yujto a d'a yol a mach'en tic, ay jun viñ syal snachajel yuuj, ayoch sjelanil juntzañ dios d'a viñ. A d'a yol stiempoal viñ a mam icham, a jun viñ vinac chi', ix sch'ox val viñ to ay spensar viñ te vach', ay spensar viñ sic'lab'il icha yic eb' dios. Yuj chi', a viñaj rey Nabucodonosor a mam icham, a viñ ix ac'anocho jun viñ chi' yajaliloc eb' ay spensar, eb' naumel lolonel, eb' schuman yed' q'uen c'analyed' eb' ajchum. ¹² Daniel sb'i jun viñ chi', axo viñ a mam icham chi' ix ac'an scuch viñ Beltsasar. Te ay sjelanil viñ yed' tas yojtac, yic snachajel vayich yuj viñ, syal snachajpaxel yuj viñ tas syalelc'och junoc lolonel to ajaltac snachajeli yed' sb'oan yaj junoc tas to nivan yaji. Avtejcot viñ an. A viñ ol ac'an ojtaquejel tas syalelc'och juntzañ tz'ib' d'a sat pat tic, xchi ix d'a viñ rey chi'.

¹³ Ix avtaj viñaj Daniel chi', ix ic'chajb'at viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñ:

—¿A ach am tic tza cuch Daniel, aj Judá ic'b'ilocot preso yuj viñaj Nabucodonosor viñ in mam icham? ¹⁴ Ix alchaj d'ayin tob' ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, tob' ay a pensar, jelan ach. ¹⁵ Yuj chi' ix ach vavtej. Ix vavtej masanil eb' viñ jelan yed' eb' naumel lolonel, yic syavtej juntzañ lolonel eb' tz'ib'ab'ilocho tic yed' yalan eb' d'ayin tas syalelc'ochi, palta malaj val junoc eb' snachajel yuuj tas syalelc'ochi. ¹⁶ Ix alchaj d'ayin tob' syal ac'an checlajel lolonel ajaltac snachajeli. Yuj chi' ta syal avtan juntzañ lolonel tic, tzalan d'ayin tas syalelc'ochi, ol ac'chajoch pichul púrpura d'ayach, ol ac'chajpaxoch junoc cadena oro d'a a jaj, ol ach och d'a yoxil yajalil d'a yol in mach'en tic, xchi viñ rey chi'.

¹⁷ Ix yalan viñaj Daniel chi' icha tic:

—Canocab' a silab' chi' d'ayach mamin rey. Syal ac'an jun opisio chi' d'a junocxo, palta ol vavtej jun tz'ib' tic, ol valan d'ayach tas val syalelc'och juntzañ lolonel tz'ib'ab'ilocho d'a sat pat tic.

¹⁸ Mamin rey, a Dios Te Nivan Yelc'ochi, a' ix ac'an yopisio viñaj Nabucodonosor a mam icham yed' snivanil yelc'ochi, sb'inajnaquil yed' stziquiquial. ¹⁹ Yuj opisio ix ac'chaj chi' d'a viñ, ix xiv masanil anima d'a junjun nación yed' d'a junjun ti'al, yujto nivan yelc'och viñ rey chi' d'a yol sat eb'. A mach sgana viñ schami, schamñej, axo mach malaj sgana viñ schami, max milljichamoc. Ay pax mach ix ic'jiel d'a yopisio yuj viñ, ay pax mach ix ac'jioch d'a yopisio, ato a' tas snib'ej sc'ool viñ. ²⁰ Palta a val yic ix yic'ancharñ sb'a viñ, ix

ixtaxel sb'eyb'al viñ. Ix ic'chajel viñ d'a yopisio d'a reyal chi' yed' snivanil yelc'ochi. ²¹ Ix pechchajel viñ d'a scal eb' yetanimail, ix ochcan spensar viñ icha spensar noc' noc'. Junñej ix aj viñ yed' noc' caltacte'al b'uru. Ix sc'ux añ añc'ultac viñ icha noc' vacax. Ix empax yal ac'val d'a snivanil viñ, masanto ix yal snachajel yuj viñ chajtil val yaj Dios, Jun Te Nivan Yelc'ochi, yajal pax yaj d'a yolyib'añq'uinal tic. A tz'ac'anoch eb' yajal to sgana syac'ochi. ²² A achxo pax tic, mamín rey Belsasar, yixchiquin ach viñ, vach'chom ojtac tas ix uji chi', palta mañ val jab'oc tziq'uem a b'a. ²³ Palta yelxo ix ic'chaañ a b'a d'a yichañ Jun Yajalil satchaañ. Ix ac'an ic'chajcot juntzañ copa d'a a mexa yed' juntzañ uc'ab' yic stemplo Jun Yajal satchaañ chi'. A d'a yol juntzañ chi' ix uc' vino yed' masanil eb' avtab'il uuj. Ix eyic'chaañ juntzañ dios to max yal yilani, max yal yab'ani, malaj pax jab'oc tas yojtac. Mañoc pax d'a Dios ix al vach' lolonel, ina a pax d'a yol sc'ab' ay a q'uinal, a pax snaan tas tza c'ulej. ²⁴ Yuj chi' ix yac'cot Dios jun c'ab' ix tz'ib'an juntzañ lolonel tic, ²⁵ MENE, MENE, TEKEL, UPARSIN. ²⁶ A juntzañ tic icha tic syalelc'ochi: MENE: Toxo ix sb'is Dios jaye' c'u ayachto och d'a opisio, toxo ix sch'ox slajvub'. ²⁷ TEKEL: Toxo ix ach echtaj d'a yol echlab', mañ tz'acanoc alil. ²⁸ PERES: A a macb'en, van spojchajb'ati, ix ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb' Medo yed' eb' Persa, xchi viñaj Daniel chi'. 5.28

²⁹ Ix lajvi chi', ix schecan viñaj rey Belsasar chi' ac'chajoch pichul púrpura d'a viñaj Daniel chi'.

5.28 **5:28** A d'a lolonel arameo lajan sjajil jun lolonel "Pojlajb'ail" yed' jun lolonel "persas."

Ix ac'chajoch jun cadena nab'a oro d'a sjaj viñ. Ix yalan viñ rey chi' d'a masanil anima to a d'a jun rato chi', ix ochcan viñaj Daniel chi' d'a yoxil yajalil d'a yol smach'en.

³⁰ A d'a jun ac'val chi' ix miljicham viñaj Bel-sasar sreyal eb' caldeo chi'. ³¹ Axo viñaj Darío aj Media ix yac'och sb'a yajalil sq'uexuloc viñ. ⁶² ab'il sq'uinal viñaj Darío chi'.

6

Ix yumchajem viñaj Daniel d'a scal noc' choj

¹ Ix yac'anoch 120 eb' viñ gobernador viñaj Darío chi', yic syil junjun macañ choñab' eb' viñ d'a yol smach'en. ² Ix yac'anoch oxvañxo sat yajal viñ d'a eb' viñ gobernador chi', yic syilan eb' viñ yed' stañvan masanil tastac, yic vach' tz'acan tz'aj yac'chaj q'uen tumin syac' eb' viñ d'a viñ rey chi'. D'a scal eb' viñ sat yaj chi' ayoch viñaj Daniel chi'. ³ Ix checlajel viñaj Daniel chi' d'a scal eb' viñ yetyajalil chi', yujto vach'ñej syutej sb'a viñ. Yuj chi' ix sna viñ rey chi' to tz'och viñ sat yajalil d'a yol smach'en chi'. ⁴ Axo juntzañ eb' viñ yetyajalil viñ chi', ix say modo eb' viñ tas tz'aj yemta viñ d'a yopisio chi'. Palta te c'anab'ajum viñ, max elc'an viñ d'a tas sc'ulej, ayoch spensar viñ d'a yopisio chi'. Yuj chi' malaj junoc tas syal yalanq'ue eb' viñ d'a spatic viñ. ⁵ Yuj chi' ix ochñej ijan eb' viñ snaani, ix yalan eb' viñ: Malaj val junoc tas syal calanq'ue d'a spatic viñ, añej yuj sc'anab'ajan sDiosal viñ, xchi eb' viñ.

⁶ Yuj chi' ix slajtiej sb'a eb' viñ yajal chi', yic b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Darío chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey Darío, ayocab'ñej opisio d'a junelñej. ⁷ Ix co mol lajtiej co b'a co masanil a oñ yajal oñ tic d'a yol a mach'en tic. Ix co naani to tzaq'uelta junoc ley yic tz'alchajel d'a scal masanil anima d'a masanil yol a mach'en tic to malaj junoc mach sc'anan scolval sdiosal, ma d'a junocxo yetanimail d'a junoc ujal, palta añej d'ayach syal sb'a mamin rey. A mach max c'anab'ajan jun ley chi', tojolñej syumjicanem b'aj mach'il noc' choj. ⁸ Yuj chi', mamin rey, ac' tz'ib'chaj jun ley chi', tzac'anoch a sello d'ay yic vach' malaj mach syal sq'uexani. A' co ley a oñ medos yed' persas oñ tic, max yal-laj yec'b'ati, xchi eb' viñ.

⁹ Yuj chi' ix schec viñaj rey Darío chi' tz'ib'chaj jun ley chi', ix yac'anoch viñ d'a yopisio. ¹⁰ Axo ix yab'an viñaj Daniel to toxo ix alchajel jun ley chi', ix q'ueñej viñ d'a yol spat d'a chañ, ix sjacanxi sventena viñ q'uelanb'at d'a stojolal Jerusalén. Ix em cuman viñ, ix lesalvi viñ d'a Dios, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. Oxel slesalvi viñ d'a junjun c'u, ichataxon sc'u lej viñ. ¹¹ Axo juntzañ eb' viñ chi', ix smolb'ej sb'a eb' viñ, ix yilan eb' viñ to van slesalvi viñ yed' stevi viñ d'a Dios. ¹² Yuj chi' ix b'at eb' viñ d'a viñ rey chi'. Ix b'at yalan eb' viñ yuj jun ley toxo ix alchajel chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Toton ix a chec alchajel jun ley tz'alan icha tic: Yalñej mach syal sb'a d'a sdiosal, ma d'a junocxo ch'oc animail d'a junoc ujal, tato mañoc d'a viñ rey syal tas snib'ej, yovalil syumchajem b'aj mach'il

noc' choj, xchi. ¿Mañ am yeloc icha chi'? xchi eb' viñ.

—Ichaton chi' ix aji. A jun ley chi' yovalil sc'anab'ajaji, a co leyal a oñ medos yed' persas oñ tic, max yal-laj yec'b'at tas syala', xchi viñ rey chi'.

¹³ Yuj chi' ix ochñej ijan eb' viñ yalan icha tic:

—A viñaj Daniel, viñ ic'chajnacot d'a Judá, max sc'anab'ajejlaj viñ. Mamin rey, mañ jab'oc xiv viñ d'ayach, malaj pax jab'oc yelc'och jun ley chi' d'a viñ. Toxo ix quila' to oxel slesalvi viñ d'a sDiosal d'a junjun c'u, xchi eb' viñ.

¹⁴ Ayic ix yab'an viñ rey chi' icha chi', ix och viñ d'a cusc'olal. Masanil jun c'ual chi', ix sayec' viñ tas tz'aj scolchajel viñaj Daniel chi'. ¹⁵ Axo yic vanxo sb'at c'u, ix smolb'anxi sb'a juntzañ eb' viñ vinac chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix yalan eb' viñ:

—Mamin rey, ojtac val to a co ley a oñ medos yed' persas oñ tic, ta ay junoc lolonel, ma junoc ley toxo ix yalel viñ rey, maxtzac yal-laj yec'b'ati, xchi eb' viñ.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix schecan viñ rey chi' ic'chajcot viñaj Daniel chi' yic syumchajem viñ b'aj macb'il noc' choj chi'. Ayic manto yumchajem viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Comonoc val ol ach coljoc yuj a Diosal to ayachñejoch ac'an servil, xchi viñ.

¹⁷ Ayic toxo ix yumjicanem viñ d'a scal noc' choj chi', ix ac'jicanem jun q'uen q'ueen smaculoc. Ix ac'jicanoch sello yic yopisio viñ rey chi' d'a q'ueen yed' sello eb' viñ nivac yajal yaj yed' viñ, yic vach' max tenjiec' tas ix alchaj d'a spatic viñaj Daniel chi'. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix b'at viñ rey chi' d'a spalacio, palta majxo valaj viñ, majxo schec viñ ic'chajcot

eb' tz'ac'an tzalajb'oc sc'ool. Ix b'at vay viñ, palta junelñej maj ochlaj svayañ viñ d'a jun ac'val chi'.
 19 Ix pet q'ue vaan viñ, ix b'at lemnaj viñ d'a sti' b'aj macb'il noc' choj chi'. 20 Ayic ix c'och viñ d'a slac'anil chi', ix avaj viñ d'a viñaj Daniel chi'. Cuseltac ix yutej avaj sb'a viñ, ix yalan viñ:

—Daniel, ach schecab' jun Dios pitzan, aton jun Dios tzac'ñej servil ¿ix am yal ach scolanel a Diosal d'a noc' choj chi'? xchi viñ.

21 Ix tac'vi viñaj Daniel chi' icha tic:

—Mamin rey, ayocab' opisio d'a junelñej. 22 Ix scheccot jun yángel in Diosal yic smacan sti' noc' choj tic. Yuj chi' malaj val jab'oc tas ix in yutej noc', yujto yojtac to malaj jab'oc in mul d'a yichañ. Malaj pax tas chuc ix in c'ulej d'ayach, xchi viñ.

23 Yuj chi' ix te tzalajq'ue viñ rey chi', ix schecan viñ ic'chajq'ueta viñaj Daniel b'aj ay noc' choj chi'. Axo yic ix q'ueul viñ, ix yilan eb' to malaj jab'oc b'aj ix lajvi viñ, yujto a sDiosal viñ ayoch yipoc sc'ool. 24 Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' to sb'at ic'jicot eb' viñ ix alanq'ue jun lolonel d'a spatic viñaj Daniel chi'. Ix yumjicanem eb' viñ d'a scal noc' choj chi' yed' yetb'eyum yed' yalyuninal junjun eb' viñ. Manto emc'ochlaj eb' d'a scal noc', ix q'ueta tzacaljoc noc' d'a eb', choc' ix aj eb' yuj noc'.

25 Ix lajvi chi', ix yac'an tz'ib'chaj viñaj rey Darío jun tic d'a masanil anima yalñej tas ti'al ay d'a yol smacb'en chi'. Ix yalanb'at viñ icha tic: Junc'olalocab' eyaji. 26 Svalan d'ayex e masanil d'a yol in macb'en, nivanocab' yelc'och sDiosal viñaj Daniel d'a yol e sat.

Yujto a sDiosal viñ chi', pitzan toni, ayñejeç' d'a junelñej. A yopisio, malaj b'aq'uiñ ol sate-loc, malaj slajvub'.

²⁷ A Jun Colvajum chi', a scolan eb' yic yed' spoder. Sch'oxan tas satub'tac d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic. A ix colanel viñaj Daniel d'a noc' choj, xchib'at viñ rey chi'.

²⁸ Ayñejoch viñaj Daniel chi' d'a yopisio ayic ayoch viñaj Darío d'a reyal yed' pax yic ayoch viñaj Ciro aj Persia reyal.

7

Tas ix yil viñaj Daniel d'a svayich

¹ A d'a yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Belsasar reyal d'a Babilonia, ay jun ac'val, ay juntzañ tas ix ac'ji vil a in Daniel tic d'a in vayich. Axo ix in q'ue vaan, ix in tz'ib'an tastac nivan yelc'och d'a in vayich chi'. Aton juntzañ tic ix in tz'ib'ejcani:

² Ix vil d'a in vayich to a d'a schañ pac'añil yolyib'añq'uinal, ix cot poñnaj ic' d'a yib'añ a a', ix ib'xiq'ue a' nivan mar chi' yuuj. ³ Axo ix aji, ix checlajq'ue chañvañ noc' nivac noc' d'a yol a' mar chi', ch'occh'oc yilji junjun noc'. ⁴ A jun noc' ix b'ab'laj q'ueuli, lajan yilji noc' icha noc' choj, palta ay sc'axil noc' icha yic noc' d'iv. Ayic van vilan noc' chi', ix jecchitajel sc'axil noc' chi'. Ix ac'chajq'ue liñan d'a sat luum, icha tz'ajq'ue liñan anima ix ajq'uei. Ix q'uexvi spensar, icha spensar anima ix aji.

⁵ Axo noc' schab'il, lajan yilji noc' icha noc' oso, tz'eyanq'ue jun pac'añ snivanil noc' d'a yichañ junxo pac'añ. A d'a yol sti' noc', ay oxe' b'aquil

costil. Ix vab'an yalchaj d'a noc': Ixic, tza chi'an jantac chib'ej snib'ej a c'ool, xchi d'a noc'.

⁶ Axo noc' yoxil, lajan yilji noc' icha noc' tz'ib'choj. Ay chañe' sc'axil noc' d'a snañal yich spatic. Ix vilanpaxi to ay chañe' sjolom noc', ix ac'chaj spoder noc' yac'an yajalil.

⁷ Axo noc' scharñil ix vil d'a in vayich chi', te chuclaj yilji noc'. Te ay smay quilan noc', te ay yip noc'. Te nivac q'uen ye noc', nab'a hierro. Choc' tz'aj masanil tas yuj noc', sb'uc'anem noc', axo jantacto scan yuj noc', stec'canem noc'. Yelxo te ch'oc yilji jun noc' chi' d'a yichañ juntzañxo noc' ix vil d'a sb'ab'elal. Ay lajuñe' sch'aac noc'.

⁸ Yacb'an q'uelan in och d'a juntzañ sch'aac noc' chi', ix vilanñ, ix q'ueul junxo syune' ch'aac noc' d'a scal juntzañxo chi'. Ayic ix q'ueul junxo sch'aac noc' chi', ix stenancanel oxe' ch'aac aytaxon chi'. Axoñej jun chi' ix can sq'uexuloc juntzañ chi'. A jun ch'aac chi', ay yol sat yed' sti' icha yic anima, ix yic'chañ sb'a yed' tas ix yala'.

A sb'eyc'olal Dios

⁹ Ix vilanñej, masanto ix ac'chajem juntzañ c'ojnub' yic eb' yajal, axo Dios, Jun Aytaxoneq'ui, ix em c'ojan d'a sc'ojnub'. Te sac yilji spichul icha yilji q'uen sacb'acom. Axo xil sjolom, te sac yilji icha noc' saccac lana. A sc'ojnub' chi' yed' sruedail, ichato sq'ue ñilñion sc'ac'al.

¹⁰ Ay jun c'ac' tz'elta d'a yichañ icha sb'ey a a'. A eb' tz'ac'an servil, liñanoch eb' d'a yichañ, millonalxo sb'isul eb'. Ix lajvi chi' ix el yich

sch'olb'itaj juntzañ nación, ix jacvi juntzañ ch'añ libro.

¹¹ Q'uelan inñejoch yuj juntzañ b'uchval lolonel van yalan jun yune' ch'aac chi'. Yacb'an van vilan chi', ix mac'jicham jun noc' chi'. Choc'xoñej ix aj noc', ix yumjib'at noc' d'a scal c'ac', ix tz'ab'at noc'.

¹² Axo juntzañxo noc' chi', ix ic'chajec' yopisio noc', palta ixto chajiec' noc' jab'ocxo.

¹³ Ix vilanñej d'a in vayich chi':

Ix vilani to ay jun mach ix cot d'a scal asun, lajan yilji icha anima. Ix c'och b'aj ayec' Dios Jun Aytaxonec' chi', ix och d'a yichañ.^{7.13}

¹⁴ Ix ac'chaj yopisio, spoder yed' snivanil yelc'ochi. Masanil anima, yalñej tas ti'al tz'ac'an servil. A spoder ayñejec' d'a junelñej, malaj b'aq'uiñ ol lajvoc yopisio chi'.

¹⁵ Ix in xivcanq'uei ayic ix vilan juntzañ tic, ix somchaj in pensar yuuj. ¹⁶ Ix in och d'a stz'ey junoc liñanoch ta', ix in c'anb'an d'ay tas syalelc'och juntzañ chi'. Ix tac'vi d'ayin icha tic:

¹⁷ A chañvañ noc' noc' ix il chi', aton chañe' nación ol checlajq'ue d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹⁸ Ayic ol lajvoquec' juntzañ nación chi', a eb' yicxo Dios, Jun Te Nivan Yelc'ochi, ol ac'joccanoch eb' yajalil d'a junelñej, mañxalaj b'aq'uiñ ol ic'joquec' yopisio eb' chi', xchi.

¹⁹ Ix in c'anb'ejxi d'ay, tas yaj noc' scharñil noc' chi', te ch'oc yilji noc' d'a yichañ juntzañxo noc' chi'. Nab'a hierro q'uen ye noc', nab'a bronce

---

7.13 7:13 A d'a tic syala' "jun mach lajan yilji icha anima", vach'chom ec'to d'a yichañ anima. Añejaj' sypalpxcot jun tic d'a Cristo. Tzajtum b'aj ix yac' b'inaj jun b'i chi' Jesús d'ay.

yech noc'. Masanil tas choc' tz'aj yuj noc', sturanb'at noc', axo jantacto scani, stec'canem noc'.
²⁰ Añejtona', ix in c'anb'ejpaxi tas syalelc'och lajuñe' sch'aac noc' chi' yed' junxo sch'aac noc' tzac'anto ix q'ueul chi', jun ix tenanel oxexo ayic ix q'ueuli. Te nivan pax yelc'och d'a yichañ juntzañxo ch'aac chi'. A jun toto ix q'ueul chi', ay yol sat, ay pax sti', syalan b'uchval lolonel. ²¹ Ix vilani to a jun ch'aac chi', syac' oval yed' eb' yicxo Dios. Ix ac'ji ganar eb' yuuj, ²² masanto ix c'och Dios, Jun Aytaxoneq'ui. Ix sb'oan yaj d'a eb', yujto ix c'och sc'ual schaan yopisio eb'. ²³ Ix yalan d'ayin icha tic:

A noc' scharñil chi', aton jun scharñil nación ol checlajq'ue d'a yolyib'añq'uinal tic. Ch'oc yel d'a yichañ juntzañxo nación ol ec'oc. Ol smaquéc' masanil yolyib'añq'uinal tic, ol yac'an yajalil d'a malaj yoq'uelc'olal.

²⁴ A lajuñe' sch'aac chi', aton lajuñvañ eb' viñ yajal. A eb' viñ ol ac'an yajalil d'a lajuñ macañ yaj jun nación chi'. A d'a scal juntzañ eb' viñ chi', ol q'ue vaan junxo rey te ch'oc yel d'a yichañ juntzañxo eb' viñ d'a sb'ab'elal chi', ol ic'joquel oxvañoc eb' viñ rey chi' d'a yopisio yuuj.

²⁵ Ol te b'uchvaj d'a Dios Te Nivan Yelc'ochi, ol yixtejñej eb' yicxo Dios chi'. Ol yac'lan sq'uexan juntzañ ley yed' juntzañ q'uiñ alb'ilcan yuj Dios. Ol ac'chajcan eb' yicxo Dios chi' d'a yol sc'ab' d'a nañal scharñil ab'il.

²⁶ Palta ayic ol javoc sc'ual, ol ch'olb'itajoc, ol ic'chajel spoder chi', ol satel d'a junelñej.

²⁷ Axo yajalil yed' spoder yed' snivanil yelc'och juntzañ nación d'a yolyib'añq'uinal tic, ol ac'chaj d'a eb' yicxo Dios chi', aton Jun Te Nivan Yelc'ochi. A Dios ol ac'an yajalil d'a junelñej. Masanil eb' ayoch yajalil d'a yolyib'añq'uinal tic ol ac'an servil, ol sc'anab'ajan eb' d'ay, xchi d'ayin.

²⁸ Aton slajvub'al juntzañ tas ix alchajcan d'ayin a in Daniel in tic. Ix te somchaj in c'ool. Ix tup in chiq'uil yuj xivelal, palta malaj junoc mach b'aj ix val juntzañ lolonel tic.

8

Jun noc' ch'ac calnel yed' jun noc' mam chiva

¹ A d'a yoxil ab'il yoch viñaj Belsasar reyal, ay juntzañxo tas ix ac'ji vila', ayic toxo ix ac'ji vil juntzañ d'a sb'ab'elal. ² A ix aj vilani, ichato ayinec' d'a choñab' Susa, d'a yol yic Elam, d'a sti' a' Ulai. ³ Axo ix vilani, ay jun noc' ch'ac calnel ayec' d'a sti' a' chi'. Ay chab' sch'aac noc' nivac steel, palta ay jun sch'ac noc' chi' tzac'anto ix q'ueuli, te nivan steel d'a yichañ junxo chi'. ⁴ Axo ix vilani, a yed' sch'ac jun noc' calnel chi', ix yac' lajvoc tastac ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' d'a norte yed' pax d'a sur. Malaj junocxo noc' syal stec'b'an sb'a d'a yichañ, malaj mach syal scolanelta sb'a d'a yol sc'ab'. Sc'ulejñej tas snib'ej. Ix yic' val chaañ sb'a.

⁵ Vanto in naan yuj tas ix vil chi', axo ix vilani, ay jun noc' mam chiva van sjavi d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Yelc'olal scot noc', icha val to max em jab'oc yoc noc' d'a sat luum. A jun noc' chiva chi', ay val jun sch'aac noc' te chequel. A d'a scal yol

sat noc' ayq'ueta. ⁶ Ayic ix c'och noc' d'a slac'anil noc' calnel chab' sch'aac chi', noc' ix vil d'a sti' a a', ix b'at jucnaj noc' d'a noc' yed' jantac yoval sc'ool. ⁷ Ix smac'an cañchaj sch'aac noc' calnel chi' noc' schab'il. Mañxalaj yip noc' calnel chi' yic stec'b'ej sb'a d'a yichañ noc' chiva chi'. Ix lajvi chi', ix telvi noc' yuj noc' chiva chi' d'a sat luum, ix tec'jiem etzan noc' yuj noc'. Malaj mach ix yal scolan noc'.

⁸ Axo noc' mam chiva chi', ix ste vach' iq'uejchañ sb'a noc'. Axo ix aji, ayic te tec'an noc' chi', ix cañchajb'at jun sch'aac noc' te nivan chi', axo chañexo sch'aac noc' ix q'ueul sq'uexuloc jun chi'. Ayic ix q'ueul sch'aac noc' chi', ix b'atcan q'uelan junjun ch'aac chi' d'a stojolal scharñil pac'añ yolyib'añq'uinal tic. ⁹ A d'a junoc juntzañ ch'aac chi', ix paq'uelta junxo yune' ch'aac. A jun chi', te nivan ix aji yed' yipalil ix smac juntzañ lugar d'a sur yed' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix smacpax lum luum te nib'ab'il. ¹⁰ Yelxo te chañ ix aj sq'uib'i, masanto ix q'uec'och b'aj ay q'uen c'anal. Ix syumanemta jayeoc q'uen c'anal chi', ix stec'anem q'uen d'a sat luum. ¹¹ Ix stec'b'an sb'a d'a yichañ viñ yajalil eb' ay d'a satchaañ chi'. Ix scachanoch vaan yac'chaj silab' tz'ac'ji d'a Dios d'a junjun c'u. Ix yixtanb'at b'aj tz'ochtaxon ejmelal d'a Dios chi'. ¹² A yuj schuc pensaril jun yajal chi', ix yac'och soldado b'aj tz'ac'jitaxon silab' d'a junjun c'u yed' scachjioch vaan yac'ji silab' chi'. Ix satanel jun ejmelal vach' alb'ilcan yuj Dios. Ichato chi' b'ian ix sc'ulan tas snib'ej.

¹³ Ix lajvi chi', ix vab'ani to ay jun ángel sc'anb'an d'a junxo ángel icha tic: ¿Jantacto tiempo yic ol lajvoc juntzañ squil tic? ¿Jantacto tiempo ol yac'

jun yajb'il yuj Dios tic sq'uexan silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u? ¿B'aq'uiñ ol och vaan stec'jiem eb' soldado yic satchaañ yed' jun Lugar Yicñej Dios Yaji? xchi. ¹⁴ Ix tac'vi junxo ángel chi' icha tic: Ato yic ol lajvoquec' 2,300 el mañ ol ac'chaj silab' d'a yemc'ualil yed' d'a q'uiñib'alil. Ato ta' ol lajvoc juntzañ chi'. Ichato chi', ol ic'joquel jun tas mañ vach'oc ayoch d'a Lugar Yicñej Dios Yaji, xchi jun ángel chi'.

¹⁵ A in Daniel in tic, vanto in naan tas ix vil chi', yic snachajel vuuj tas syalelc'ochi. Axo ix vilani, ay jun icha yilji anima ix sch'oxq'ue sb'a d'a vichañ. ¹⁶ Ix vab'an yoch jun av scot d'a sti' a' Ulai, icha val sjaj anima, ix yalan icha tic: Gabriel, vach' alej d'a jun viñ vinac tic yic snachajel yuj viñ tas ix yil chi', xchi.

¹⁷ Axo ix javi ángel Gabriel chi' d'a in tz'ey. Ix in em cumnajoc, ix emc'och snañal in sat d'a sat luum yuj xivelal. Ix yalan d'ayin: Ach anima, oj-taquejeli to a tas ix il chi', ato d'a slajvub' tiempoal ol ujoc, xchi.

¹⁸ Ayic vanto slolon chi' d'ayin, ix in ec' lian d'a sat luum. Ix satel in c'ool, yuj chi' ix och yub'naj d'ayin, ix in squetzanq'ue liñan. ¹⁹ Ix yalan d'ayin:

Ol val d'ayach tas ol ujoc ayic toxo ol lajvoc yoval sc'ol Dios. A jun tas ix il chi', a lajvub' c'ual sch'oxcoti.

²⁰ A noc' calnel chab' sch'ac ix il chi', aton eb' viñ sreyal Media yed' Persia sch'ox noc'. ²¹ Axo pax noc' mam chiva ix il chi', aton viñ sreyal Grecia sch'ox noc'. A jun sch'aac noc' nivaquil ayq'ueta d'a scal yol sat, a jun viñ b'ab'el rey sch'oxo'.

²² A chañe' ch'aac ix q'ueul sq'uexuloc jun ix

cañchajb'at chi', syalelc'ochi to ol spoj snañal jun nación chi'. Chañe' nacional ol ajelc'ochoc, palta mañ lajanoc yip yed' jun b'ab'el.

²³ Ayic toxo ol lajvoquec' yopisio juntzañ nación chi', ayic ol tz'acvoc chucalil d'a yichañ Dios, ay jun rey ol ac'an yajalil, malaj tz'och tas d'ay, te jelan yac'an musansatil.

²⁴ Ol yic' val yip sic'lab'il, palta mañoc yed' yip d'a yol yico'. Satub'tac ol yutej satanel tastac. Vach' ol elc'och d'a tas ol sc'ulej. Ol ac'joc ganar eb' soldado te ay yip yuuj yed' eb' yicxo Dios.

²⁵ Yuj sjelanil, ol yal yixtan eb' anima, ol ste iq'uejchaañ sb'a. Tzijtum anima ol sateli ayic malaj jab'oc tas sna eb'. Ol stec'b'ej sb'a d'a yichañ Dios, Jun Yajalil eb' yajal. Vach'chom icha chi' ol yutoc sb'a, palta ol satjoqueloc, mañ yujoc spoder anima.

²⁶ A tas ix il d'a silab' tz'ac'ji d'a yemc'ualil yed' d'a q'uirib'alil, tic val ix vach' alchajel d'ayach. A jun chi' yovalil ol elc'ochoc. Canocab'nej d'a a pensar, malajocab' b'aj tzala', yujto a juntzañ chi', ol elc'ochoc ayic te nivanxo tiempo ol ec'oc, xchi ángel Gabriel chi'.

²⁷ A inxo Daniel in tic, ix te el vip ix vab'i. Ix in penaayax jaye' c'ual. Ix lajvi chi', ix in q'ue vaan, ix b'at vilanxi vopisio ayoch yuj viñ rey. Palta te ilc'olal vaj yuj jun ix ch'oxchaj vil chi', yujto max nachajel vuj tas val syalelc'ochi.

9

Ix lesalvi viñaj Daniel yuj schoñab'

1-2 A viñaj Darío yuninal viñaj Asuero yiñtilal eb' medo, ix och viñ reyal d'a smacb'en eb' caldeo. A d'a b'ab'el ab'il yoch viñ d'a yajalil chi', a in Daniel in tic, van in c'ayb'an juntzañ ch'añ libro b'aj lolonnac Jehová d'a viñaj Jeremías, aton viñ schecab'. Yuj chi' ix nachajel vuuj to a Jerusalén, 70 ab'il ol can tz'inan. ³ Yuj chi' ix in lesalvi, ix in tevi d'a Dios Cajal. Ix in ochpax d'a tze'ojc'olal. Ix vac'anoch pichul yic tze'ojc'olal chi', ix in em c'ojan d'a scal q'uen tic'aq'uil taañ. ⁴ Ix in lesalvi d'a Jehová in Diosal, ix valan in b'a d'ay icha tic:

Mamin, Vajal ach, te nivan elc'ochi, te satub'tac yilji a poder. Tzaq'uelc'och a trato yic tzac'an a vach'c'olal d'a eb' tzach xajanani, aton eb' sc'anab'ajan a checnab'il. ⁵ Ix och co chucal yed' co pital d'ayach. Axoñej chucal ix co c'ulej. Ix co patiquejcanel a checnab'il yed' a c'ayb'ub'al. ⁶ Maj co maclej cab' tas ix yal eb' a checab'. Yalnac a lolonel eb' d'a eb' co reyal, d'a eb' yajal yaj d'a co cal, d'a eb' co mam quicham yed' d'a masanil eb' quetchoñab'. ⁷ Ach Mamin Cajal, te tojol a pensar, xal oñ israel oñ tic, q'uixvelaltac cajec' scab'i. A eb' cotnac d'a Judá yed' d'a Jerusalén yed' juntzañxo eb' quetisraelal cajan d'a najat yed' d'a lac'an, ix oñ a saclemejcanb'ati, yujto mañ c'anab'ajumoc ix cutej co b'a d'ayach. ⁸ A oñ tic Mamin Jehová, q'uixavtac co c'ool d'a ichañ, yujto ix och co mul d'ayach yed' pax eb' co reyal, eb' yajal yaj d'a co cal yed' pax eb' co mam quicham. ⁹ Palta a ach tic Mamin, co Diosal ach, te ay oq'uelc'olal yed' a nivanc'olal, vach'chom a oñ tic axoñej pitalil sco c'ulej d'a ichañ. ¹⁰ Mamin Jehová co Diosal, maj ach co c'anab'ajej icha ix aj a checan yal eb' a

checab' d'ayoñ. ¹¹ A oñ tic, co masanil ix co tenec' a checnab'il, ix ach co patiquejeli, mañxalaj co gana ix cab' tas ix ala'. Yuj co mul chi', ix javi masanil juntzañ yaelal d'a quib'añ, aton tas tz'ib'ab'ilcan d'a yol ch'añ libro stz'ib'ejnaccan viñ a checab' aj Moisés. ¹² Toxo ix elc'och tas ix ala' to ol javoc d'a quib'añ a oñ tic yed' d'a eb' cajalil. Te nivan ix aj ac'an syaelal Jerusalén d'a yichañ juntzañxo choñab'. ¹³ Masanil juntzañ yaelal tz'ib' yajcan d'a ch'añ libro yuj viñaj Moisés, ix javi d'a quib'añ ticnaic. Palta añej d'a spatic chucal ix oñ b'atcani, majxo co c'anab'ajej a lolonel yic tzac' a vach'c'olal d'ayoñ. ¹⁴ Yuj val chi' Mamin Jehová co Diosal, ix a na' ac'cot jun nivan yaelal tic d'a quib'añ. A ach tic, tojol ach d'a masanil tas tza c'ulej, a oñxo tic, maj co b'alaj chaej cab' d'ayach.

¹⁵ Ach co Diosal Cajal ach, a ch'oxnac val a nivan poder ayic ic'annaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto. Yuj chi' te b'inajnac ach masanto ticnaic, palta a oñ tic jun, ix och co mul, añej chucal sco c'ulej. ¹⁶ Mamin Cajal, cojtac to tza c'ulejñej tas tzala'. Yuj chi' eloc val d'a a c'ol ic'anel yaelal yed' yoval a c'ol ayoch d'a yib'añ choñab' Jerusalén, yujto a choñab' yaji, icpax yaj tzalan Sion. Masanil nación ay d'a slac'anil sb'uchvaj eb' d'a a choñab' chi', yujñej co chucal yed' yuj schucal eb' co mam quicham. ¹⁷ Ach co Diosal, ab' val in lesal yed' b'aj tzin tevi a in a checab' in tic. Yuj val a b'inaji, ch'ox a vach'c'olal d'a yib'añ a templo tz'inan yajcani. ¹⁸ Cha ab' Mamin, ilnab' val tas yaji, tz'inan yajcan jun a choñab' sb'inaj to ic yaji. Mañ yujoc co vach'il d'a yol quico' tzoñ tevi d'ayach, palta a val yuj a

nivan vach'c'olal. ¹⁹ Mamin Cajalil, tac'vej oñ, ac' lajvoc co chucal. Cotañ, colvajañ qued'oc. Yuj val a b'inajnaquil, mocab' ec' tiempo oñ a colani, yujto ojtacab'il to ic oñ yed' a choñab' Jerusalén, xin chi d'a in lesal chi'.

Ayocto ix alchajel yuj 70 semana

²⁰ Yacb'an vanñej in lesalvi, van valanq'ueta in mul yed' smul eb' vetchoñab' israel, tzin tevioch d'a Jehová in Diosal yuj tzalan Sion yicñej yaji.

²¹ Yacb'an van in lesalvi chi', axo ángel Gabriel, jun sch'oxnac sb'a d'ayin d'a yalañtaxo, ix javi jeñeñoc b'aj ayinec' chi', ichaval yorail yic tz'ac'ji silab' d'a Jehová d'a yemc'ualil. ²² Ix yalan d'ayin icha tic:

Daniel, tzin javi d'ayach yic tzul vac'an a jelanil yic snachajel uuj tas ol javoc d'a yib'añ eb' etchoñab'. ²³ Ayic ix a yamanoch a lesalvi, a Dios ix pacan a lesal chi', yuj chi' tzin javi ul val d'ayach, yujto te xajan ach yuj Dios. A ticnaic, maclej ab' tas ol val d'ayach yic ol nachajel uuj tas ol ac'joc il tic.

²⁴ Ol ec' 70 semana^{9.24} d'a yib'añ eb' etisraelal yed' d'a yib'añ a choñab' to yicñej Dios yaji, masanto yic ollajvoquec' pitalil yed' chucal, axo yac'ji tup masanil mul, ata', tojolñej ol aj d'a smasanil tiempo. Ol elc'och masanil tas ix ch'oxji yil eb' schecab' Dios yed' tas alb'ilcan yuj eb'. Ol ac'chajoch jun lugar yicñej Dios yaj d'a yopisio.

²⁵ Yovalil ol nachajel jun tic uuj: Ayic ol alchajoc to ol b'ochajxiq'ue choñab' Jerusalén, ol ec' uque' semana b'ab'el, slajvi chi' ol

---

9.24 **9:24** A jun lolonel semana d'a tic, a d'a hebreo syala' "Uque". Max yal-laj tato uque' c'ual mato uque' ab'il.

ec' pax 62 semana. Ichato chi' ol ja jun Yajal to sic'b'ileli. A d'a jun tiempoal chi', ol b'ochajxiq'ue scalleal yed' smuroal Jerusalén chi' d'a scal jantac yaelal.

²⁶ Ayic toxo ix lajviec' 62 semana chi', ol miljoccham jun Yajal sic'b'ilel chi', ichato malaj tas syic'a'. Slajvi chi' ol juchajem templo yed' choñab' Jerusalén yuj eb' anima ayoch yed' jun yajal ol javoc. Icha val yel a' eluma', icha chi' ol aj slajviel Jerusalén chi'. A tas nab'il yuj Dios, ol ochñej oval yed' somchajb'ail masanto d'a slajvub' c'ual.

²⁷ A jun yajal ol javoc chi', tzijtum eb' anima ol yac' pural yic sb'oan strato yed'oc d'a junoc semana, palta d'a val snañalb'i jun semana chi', axo scachanoch vaan yac'chaj silab' yed' ofrenda d'a Dios. Axo jun yajal chuc chi', ol yac'och tas to yajb'il yuj Dios d'a yol templo. Ayñejec' ta', masanto ol yac'cot Dios tas nab'il yuuj d'a yib'añ jun yajal chuc chi', xchi ángel Gabriel chi' d'ayin.

10

A tas ix yil viñaj Daniel d'a sti' a' Tigris

¹ A d'a yoxil ab'il yoch viñaj Ciro rey al d'a Persia, ix alchajxi slolonel Dios d'ayin Daniel in tic, Belt-sasar pax in b'i. Icha vayich ix aj yalji d'ayin. A jun tas ix vab' chi', te yel, syal yuj jun nivan oval, palta ix nachajel vuuj tas syalelc'ochi.

² A d'a juntzañ c'ual chi', oxe' semana ix in och d'a cusc'olal. ³ Malaj vael vach' ix in va'a, maj in nib'ej jab'oc chib'ej, maj vuc' pax vino, malaj val

jab'oc perfume ix vac'och d'ayin, masanto ix ec'oxe' semana chi'. ⁴ Ayic 24 yoch b'ab'el uj d'a yic ab'il chi', ayinec' d'a sti' a' nivan Tigris. ⁵ Ix in b'at q'uelan, ix vilan jun viñ vinac ayoch spichul nab'a lino yed' jun stzec'ul nab'a oro te vach'. ⁶ Toxoñej scopopi snivanil icha q'uen topacio, toxoñej copopi yilji sat icha leb'lon. A yol sat, sq'ue ñilñion yoc icha te' c'ac'. A sc'ab' yed' yoc, copopi yilji icha q'uen bronce vach' yaj sñicchaji, axo sjaj, ichaval yoch sjaj junoc nivan ñilarñ anima.

⁷ A inñej ix yal vilan jun chi', axo masanil eb' anima ayec' ved'oc, maj yil-laj eb', yujto ix javi xivelal d'a eb', ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a. ⁸ A inxoñej ayinec' in ch'ocoj ayic ix vilan jun chi', ix tup in chiq'uul, mañxa vip ix vab'i. ⁹ Ayic ix vab'an slolonq'ue jun chi', ix te pax vip, ix satel in c'ool, ix in em ñojnaj d'a sat luum. ¹⁰ Axo ix aji, ix och yub'yub' jun c'ab' d'ayin, ix in squetzanq'ue vaan, masanto ix yal in q'ue cuman yed' sjolom in penec yed' in c'ab'. ¹¹ Ix yalan d'ayin icha tic: Daniel, ach xajanab'il yuj Dios, schamval ab'an tas ol vala'. Q'ueañ vaan, yujto in checjicot d'ayach, xchi.

A val yic ix lajvi yalan juntzañ lolonel chi', toxoñej tzin lucloni, ix in q'ue liñan. ¹² Ichato chi' ix yalan d'ayin: Daniel, mañ ach xivoc. Yictax ix a chaanel yich och ejmelal, yic tza c'anan a jelanil, yic snachajel tas ajaltac uuj, a Dios ix ab'an a lesal. Yuj chi' in checjicot d'ayach. ¹³ A jun ángel yajal yaj d'a yol yic Persia, a' ix in yamanoch vaan d'a 21 c'ual. Axo pax Miguel, aton jun sat ángel yaji, a' ix javi yic scolvaj ved'oc, ix can yac' oval yed' jun yajalil Persia chi'. ¹⁴ Yuj chi' a ticnaic, tzul

vac' nachajel uuj tas ol ec' d'a yib'añ a choñab' tic d'a slajvub' tiempoal. A jun ol ch'oxchaj ila', a yuj tas ol ujoc d'a slajvub' tiempoal syala', xchi. ¹⁵ Ayic van yalan juntzañ lolonel chi' d'ayin, majxo yal-laj in loloni, toxoñej ix in em q'uelan d'a sat luum. ¹⁶ Axo ix aji, ay jun lajan yilji icha anima, elañchamel ix syam in ti'. Axo ix valan d'a jun liñanoch d'a vichañ chi': Mamin, a yuj jun tas ix vil tic, ix och val pitz'an d'a in c'ool, mañxalaj vip svab'i. ¹⁷ Mamin, ¿tas val ol aj in lolon ed'oc a in a checab' in tic, yujto mañxalaj vip, maxtzac yal-laj vic'an vic' svab'i? xin chi.

¹⁸ Axo jun lajan yilji icha anima chi', ix ochxi yamyam d'ayin, ix vic'anxi vip. ¹⁹ Ix yalan d'ayin icha tic: Mañ ach xivoc, mañ ac' pensar. Te xajan ach yuj Dios. Añej to tza tec'b'ej a b'a, xchi.

Yacb'an vanto slolon chi' d'ayin, ix vic'an val vip ix vab'i, ix valani: Mamin, lolonañ d'ayin, yujto ix ochxi vip junelxo uuj, xin chi d'ay. ²⁰⁻²¹ Ix yalan d'ayin: ¿Ojtac ama tas yuj tzin javi d'ayach? Ol val d'ayach tas tz'ib'ab'ilem d'a yol ch'añ libro to yel. A ticnaic ol vac'pax oval yed' jun ángel yajal yaj d'a Persia. Ayic ol lajvoc vac'an oval chi' yed'oc, ol ja jun ángel yajal yaj d'a Grecia. A d'a jun oval chi', añej val Miguel scolvaj ved'oc, aton jun ángel yajal yaj d'a a choñab' Israel.

11

¹ A in ix in ochpax yed' viñaj Darío sreyal Media d'a b'ab'el ab'il yoch viñ reyal chi', xchi. ² Ix yalanxi d'ayin: A ticnaic, ol vac' ojtaquejel tas d'iñan ol ujoc.

A eb' viñ rey yic norte yed' yic sur

Ayto och oxvañ eb' viñ rey d'a Persia, slajvi chi' ol och junxo viñ scharñil rey. A jun viñ chi', más te b'eyum viñ d'a yichañ eb' oxvañ chi'. A yuj sb'eyumal viñ chi', ol yic' yip viñ, ol yac'an val oval viñ yed' viñ sreyal Grecia. ³ Slajvi chi', ol och jun viñ sreyal Grecia chi', te ac'um oval. Ol te levanb'oc smacb'en chi', ol sc'ulan masanil tas snib'ej. ⁴ Palta ayic toxo ix yic' yip yopisio viñ chi', chañpoj ol ajcanb'atoc. A yopisio jun viñ rey chi', mañ ol b'eyñejb'at d'a eb' yinñilal. Ol el yip yopisio viñ chi', mañxo lajanoc ol aj yip icha d'a sb'ab'elal, yujto chañpoj ol ajoc, ch'ocxo pax mach ol ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

⁵ A jun viñ ol ochcan sreyaloc sur, ol ste iq'uej yip viñ, palta a junocxo viñ yajal soldado te nivan ol aj yopisio d'a yichañ jun viñ sreyal sur chi', ol yac'an yajalil viñ d'a jun macb'en te levan chi'.

⁶ Axo yic' ol ec' jayeoc ab'il, a eb' viñ chavañ rey chi', ol sb'o junoc strato eb' viñ. A jun viñ sreyal sur chi', ol yac'b'at junoc yisil viñ d'a viñ sreyal norte, yic vach' ay junc'olal d'a scal chab' macb'en chi'. Palta mañ ol yal yuj ix yic'an b'ey jun trato yed' viñ yetb'eyum chi'. Yuj chi' ol miljoccham ix yed' viñ yed' yune' ix yed' pax eb' schecab' ix.

⁷ Palta ay junoc sc'ab' yoc ix ol och reyal, ol yac'an oval yed' eb' soldado yic norte. Ol ac'joc ganar eb' yuuj yed' choñab' b'aj cajan jun viñ sreyal norte chi'. ⁸ Ol yic'b'at sdiosal eb' ay d'a norte chi' d'a Egipto, aton juntzañ b'ob'il d'a q'uen q'ueen yed' juntzañ syamc'ab' eb' nab'a oro yed' plata. Ol ec'b'at jayeoc ab'il, malaj oval ol och d'a scal eb'.

⁹ Ol lajvoc chi', a jun viñ sreyal norte chi', ol yac' oval viñ yed' jun viñ sreyal sur chi', palta mañ ol

yal-laj yuj viñ, ol meltzaj viñ d'a schoñab'.

¹⁰ Palta axo eb' yuninal viñ sreyal norte chi', ol q'ue vaan eb' yac' oval. Mañ jantacoc sb'isul soldado eb' ol smolb'ej. A junoc eb' yuninal viñ chi' ol b'at yed' eb' soldado yac' oval yed' viñ sreyal sur chi' yic syac'an ganar yalani. Ol ec'b'at eb' icha junoc eluma', masanto ol c'och eb' d'a schoñab' viñ sreyal sur chi'. ¹¹ Yuj chi' ol te cot yoval viñ sreyal sur chi'. Ol elta viñ yac' oval d'a jun ñilañ soldado ajc'ol chi', ol satjoquel eb' smasanil yuj viñ. ¹² Yujto ol satel jun ñilañ eb' ajc'ol chi' yuj viñ, ol yic'anchari sb'a viñ, tzijtumto juntzañxo eb' ajc'ool ol smilcham viñ, palta mañ nivanoc tiempo ol yac' yopisio viñ chi'. ¹³ Ayic ol ec'b'at jayeoc ab'il, a viñ sreyal norte chi', te ec'b'al nivan eb' soldado ol smolb'ej viñ d'a yichañ eb' ix smolb'ej d'a sb'ab'elal, ol b'atxoc viñ yac' oval yed' viñ sreyal sur chi', yed'nac syamc'ab' eb' yic oval smasanil.

¹⁴ A d'a jun tiempoal chi', tzijtum eb' ol och ajc'olal d'a viñ sreyal sur chi'. A d'a scal eb' chi', ay juntzañ eb' etisraelal te chuc spensar, ol spac sb'a eb' yic tz'elc'och tas ac'b'il yil eb' snaani, palta mañ ol yac'laj ganar eb'. ¹⁵ Ol javoc viñ sreyal norte chi', ol och oyan soldado d'a spatictac jun choñab' te tec'an, ol ac'joc ganar jun choñab' chi' yuj eb'. A eb' soldado te jelan yic sur, mañ ol yal-laj stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ viñ ajc'ol chi'. ¹⁶ A viñ ol ac'an ganar chi', ol sc'ulejñej viñ tas snib'ej d'a jun viñ ol ac'joc ganar chi'. Mañxalaj mach ol yal stec'b'an sb'a d'a yichañ viñ. Ol can viñ d'a sat lum luum te vach', aton Israel, ol satanel viñ jantacñej tas sgana. ¹⁷ Ol yac' yip viñ yed' eb' soldado yic'anec' slum viñ sreyal sur chi'. Ol

yac'an jun strato viñ yed' viñ rey chi', ol yac'anb'at junoc yisil viñ yetb'eyumoc jun viñ rey chi', yic syac'an ganar viñ yalani, palta mañ ol elc'ochlaj icha tas sna viñ chi'. ¹⁸ Ol lajvoc chi', ol yac'an oval viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a stitac a' mar. Tzijtum eb' ol ac'joc ganar yuj viñ, palta ay jun yajal soldado ol cachan vanaj viñ, icha chi' ol aj yel sq'uixvelal viñ sreyal norte chi'. ¹⁹ Ol lajvoc chi', ol meltzaj viñ d'a smacb'en b'aj ay juntzañ schoñab', te ay yip, palta ol ac'joc ganar, ol sateloc.

²⁰ Ch'ocxo junxo viñ rey ol ochcan sq'uexuloc viñ, a jun viñ chi', ol schechb'at junoc mach viñ, b'at sc'ananel tumin syac' eb' d'a viñ, yic sq'uec'och viñ yed' yopisio chi' snaani. Palta jayeanto c'ual yoch viñ d'a yopisio chi', ol miljoccham viñ, mañoc d'a scal oval ol cham viñ.

²¹ Ol lajvoc chi', ay jun viñ te malaj yelc'och ol och reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi', mañ smojoc yoch viñ d'a yopisio. Mañ naanoc yuj eb' anima ayic ol och viñ reyal chi' yuj yac'an musansatil eb' anima chi'. ²² Masanil eb' ajc'ol yajoch d'a viñ, ol satel eb' yuj viñ, ol satpaxel viñ sat sacerdote yic Dios. ²³ Ol ac'jocpax musansatil eb' yuj viñ, aton eb' ol yac'lej sb'oan strato yed' viñ d'a vach'ilal. Vach'chom quenñej anima ayoch yed' viñ, palta ol yac'ñej ganar viñ. ²⁴ Ayic mañ naanoc yuj eb' anima chi', ol och viñ d'a sat sluum eb', aton lum te vach'. Ol sc'ulejñej viñ tastac to maj sc'ulej eb' smam yicham. Masanil tas ol yic' viñ d'a oval chi', ol spojec' viñ d'a scal eb' ajun yed'oc. Ol snib'ej viñ yac' oval yed' juntzañ choñab' to tec'an, palta mañ nivanoc tiempo ol yal yuj viñ.

²⁵ Ol yac'och sjelanil viñ chi' yipoc sc'ool, ol

yac'an oval viñ yed' viñ sreyal sur. Nivan sb'isul soldado ol och yed' viñ, palta a viñ sreyal sur chi' yed' val yip yed' pax soldado te jelan ol yac'an oval yed' viñ. Palta mañ ol yal-laj stec'b'an sb'a eb' soldado chi', yujto toñej ol ac'joc musansatil viñ sreyal sur chi'. ²⁶ A eb' yetyajalil viñ sreyal sur chi' avtab'il vael yuj d'a smexa, ipan eb' ol meltzajoch ajc'olal d'ay. Ol lajvoquel eb' soldado chi', tzijtum eb' ol chamoc. ²⁷ A tas nab'il yuj chavañ eb' viñ rey chi', añej yac'an chucal eb' d'ay junjun. Ol mol em c'ojan eb' vael d'a smexa. Ol yac'an es eb' d'ay junjun, palta malaj junoc eb' ol elc'och tas snib'ej, yujto manto c'och sc'ual alb'ilcan yuj Dios. ²⁸ Axo viñ sreyal norte chi', ol meltzajxoc viñ d'a schoñab' yed' masanil tas ol yic' viñ d'a oval chi'. Ol lajvoc chi', ol och viñ ajc'olal d'a ejmelal syac' eb' israel, aton jun strato Dios sb'onac yed' eb', axo sc'ulan viñ masanil tas nab'il yuj chi'. Ol lajvoc chi', ol meltzaj viñ d'a smac'b'en. ²⁹ Ayic ol c'och stiempoal nab'il yuj Dios, ol b'atxoc viñ yed' eb' soldado yac' oval d'a sur. Palta a d'a junelxo chi', mañxo ol yac'laj ganar viñ icha d'a sb'ab'elal. ³⁰ Yujto a eb' soldado d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ol javoc eb' d'a yol barco. A eb' chi' ol cachanoch vaan viñ. Icha chi' ol aj xiv viñ sreyal norte chi', axo smeltzaj viñ chi' d'a spatic. Yuj chi', axo d'a yib'añ strato Dios yed' eb' israel ol smaqu'uel yoval sc'ol viñ. Ol schaan viñ yab' tas ol yal eb' actannaccan jun trato chi'.

³¹ Axo eb' soldado chi', ol yixtejb'at stemplo Dios eb' yed' cuartel junñej yaj yed'oc. Ol syamoch vaan eb' yac'chaj silab' d'a junjun c'u. Axo tas yajb'ilel yuj Dios, a ol yac'och eb' d'a yol templo

chi' yic syixtanel eb'. ³² Ol smontej eb' etisraelal jun viñ rey chi', aton eb' toxo ix actancan strato Dios. Axo pax eb' choñab' xajanan sDiosal, ol stec'b'ej sb'a eb' d'a yichañ tas ol ujoc chi'. ³³ Ay eb' jelan d'a scal eb' etchoñab' ol c'ayb'an tzijtumoc eb' etchoñab' chi', palta ay eb' ol miljocchamoc, ay eb' ol rïusjoc'tz'aoc, ay eb' ol elc'ajb'at tastac ay d'ay, ay pax eb' ol ic'jocb'at checab'il. ³⁴ Ayic ol c'och stiempoal spechchaj b'eyec' eb', malaj val mach ol colvaj d'a eb'. Tzijtum mach junñej ol yutej sb'a yed' eb', palta chab'sat juntzañ eb' chi'. ³⁵ Ol miljoccham jayvañoc eb' c'ayb'um jelan d'a scal a choñab' chi', yic vach' ol ac'chaj proval juntzañxo eb' olto canoc, yic vach' tz'ic'chajel eb' chab'sat chi' d'a scal eb', axo stojolb'i spensar eb' chi', masanto ol c'och slajvub' tiempool nab'il yuj Dios.

³⁶ A viñ sreyal norte chi', ol sc'ulej viñ icha tas snib'ej, ichaton chi' ol aj yic'ancharñ sb'a viñ, ol yalan viñ to nivan yelc'och viñ d'a yichañ comon dios. Ol yal b'uchval lolonel viñ d'a Dios te yel. Ol sc'ulejñej masanil tas ol snib'ej viñ masanto ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'añ viñ, yujto a tas nab'il yuj Dios chi', ol elc'ochoc. ³⁷ A jun viñ rey chi', malaj yelc'och sdiosal eb' smam yicham viñ d'ay. Malaj pax yelc'och tas nib'ab'il yuj eb' ix ix d'a yol sat viñ yed' pax comon dios, yujto a jun viñ chi', ol yal viñ to ec'b'al nivan yelc'och viñ d'a yichañ masanil juntzañ chi'. ³⁸ Palta ch'oc jun dios b'aj ol och viñ ejmelal, aton d'a jun dios b'aj mañ yac'nacoquem sb'a eb' smam yicham viñ, aton jun dios stañvan choñab' to tec'an. Ol yac'an silab' viñ d'ay, aton q'uen oro, q'uen plata, q'uen q'ueen te vach' yilji yed' juntzañxo tastac to te caro stojol.

³⁹ A yuj scolval jun ch'oc diosal chi', ol yac' ganar juntzañ choñab' te ay yip viñ. A eb' ol yac'och sb'a d'a yol sc'ab' jun viñ rey chi', ol ac'jococh eb' d'a juntzañ nivac opisio yuj viñ, ol ac'chaj lum luum stojoloc eb'.

⁴⁰ Ayic ol c'och slajvub' tiempoal chi', a viñ sreyal sur, ol yac' oval viñ yed' jun viñ sreyal norte chi'. Palta ol elta viñ sreyal norte chi' yac' oval yed' viñ yed' val smasanil yipal. Ol elta viñ yed' scarruaje yic oval yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej. Tzijtum pax barco ol cot yed' viñ. Tzijtum nación ol yac' ganar viñ, yujto icha sb'ey a' eluma' sb'ey eb' soldado viñ. ⁴¹ Ol ochpax viñ d'a lum luum te vach'. Tzijtum nación ol yac' ganar viñ. Axo pax eb' cajan d'a Edom yed' d'a Moab ol colchajcanel eb', ec'b'alto pax nañal eb' aj Amón ol colchajoc. ⁴² Ol yic'paxec' juntzañxo nación viñ, mañxo ol techajpax scolan sb'a Egipto d'a viñ. ⁴³ Ol ic'chajb'at masanil sb'eyumal Egipto chi', icha q'uen oro, q'uen plata yed' juntzañxo tas vach'. Ol canpax eb' aj Libia yed' eb' aj Etiopía d'a yol sc'ab' viñ. ⁴⁴ Palta ol javoc yab'ixal eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' d'a norte d'a viñ, ol och viñ d'a xivc'olal yuuj. Yuj chi' ol elta viñ yed' yoval sc'ool, te nivan anima ol sna' viñ smilchamoc. ⁴⁵ Ol sb'oanq'ue scampamento viñ d'a scal a' mar yed' jun tzalan b'aj ay stemplo Dios, aton ta' ol c'och stiempoal satel viñ, mañxa junoc mach ol colan viñ.

12

A slajvub'al

¹ A d'a jun tiempoal chi', a ángel Miguel, sat ángel yaji, stañvumal eb' etchoñab' israel, ol och vaan.

A d'a jun tiempoal chi' te ay val nivan yaelal. Manta juneloc ix uji jun chi' yictax ix el yich spitzviq'ue vaan juntzañ nación. A d'a jun tiempoal chi', ay eb' etchoñab' ol colchajoc, syalelc'ochi, aton eb' tz'ib'ab'il sb'i d'a yol ch'añ libro yic Dios.

² Tzijtum eb' chamnacxo ol pitzvocpaxi. Ay juntzañ eb' ol chaan sq'uinal d'a junelñej. Ay pax juntzañix eb' ol b'atcan d'a scal q'uixvelal, ol yajchajcanel eb' d'a junelñej.

³ A eb' jelan, eb' ix cuchb'an tzijtum anima d'a vach' b'eyb'al, ol checlaj eb' d'a masanil tiempo icha scopopial yilji q'uen c'anal ay d'a satchaañ.

⁴ Palta a ach tic Daniel, maccan jun libro tic. Tza sic'ancani masanto ol javoc slajvub'al tiempo chi', tzac'ancanoch sello d'ay. Tzijtum anima ol b'at tic, ol b'at tic yuj snib'an yojtaquejeli tas van yuji, xchi jun ángel chi' d'ayin.

⁵ Ix vilan chavañxo eb' vinac liñanec' d'a sti' a' nivan Tigris, junjun eb' d'a junjun stitac a'.

⁶ A junoc eb' chi' ix c'anb'an d'a jun vinac ayoch pichul lino yuuj, liñanec' d'a yib'añq'ue eb', ix yalan icha tic: ¿B'aq'uiñ val ol lajvoc juntzañ tas ayxo smay yilji tic? xchi d'ay. ⁷ Axo jun vinac ayoch pichul lino yuuj chi', ix yic'chañ sc'ab', ix yac'an sti' d'a yichañ Dios ayñejeq'ui, ix yalani: Ayic ol lajvoc nañal schañil ab'il, ayic mañxalaj yip eb' schoñab' Dios ol can yuj eb' ajc'ol chi', ichato chi' ol lajvoquec' masanil juntzañ tic, xchi.

⁸ Ix vab' val tas ix yala', palta maj nachajel-laj vuuj. Yuj chi' ix in c'anb'ej d'ay icha tic: Mamin, ¿tas val ol aj slajviec' masanil juntzañ tic? xin chi. ⁹ Ix yalan d'ayin icha tic: Manto a na yuj juntzañ tic Daniel, yujto masanil juntzañ tic, toñej ol sic'chajcanoc masanto ol javoc slajvub'. ¹⁰ Yuj juntzañ yaenal chi' tzijtum eb' anima ol ic'jocanel smul, ol tojorb'occan spensar, axo eb' chuc jun, ol q'ueñejchaañ eb' sc'ulan chucal. Mañ ol nachajel yuj eb' tas van yuji chi'. Axo eb' anima jelan chi', ol nachajel yuj eb'. ¹¹ Ayic ol yamchajoch vaan yac'chaj silab' d'a junjun c'u yed' yic ol ac'chajoch tas yajb'il yuj Dios d'a yol stemplo yic tz'ixtaxeli, ichato chi' b'ian, ol el yich jun mil 290 c'ual. ¹² Te tzalajc'olal yic eb' tec'an ol yutej sb'a masanto ol tz'acvoc mil 335 c'ual. ¹³ Palta a ach tic, tec'anñej tzutej a b'a masanto d'a slajvub'al, ichato chi' ol ic'an ip. Ato d'a slajvub' c'ual, ol ach pitzvocxi, axo a chaan spac chi', xchi d'ayin.

A Ch'an Biblia D'a Chuj San Mateo
The Holy Bible in the Chuj San Mateo language of
Guatemala

La Santa Biblia en Chuj de San Mateo Ixtatán

copyright © 2007 Sociedad Bíblica de Guatemala

Language: Chuj de San Mateo Ixtatán (Chuj)

Dialect: Ixtatán

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

43e98fca-30dd-583b-b172-dc26d705ee90